



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

Включване на цялата територия на Орнитологично важно място „Рила” в екологичната мрежа Натура 2000

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от

Българско дружество за защита на птиците

1. Основание за изготвяне на предложението

Орнитологично важно място (ОВМ) „Рила” обхваща над 50% от едноименната планина. Тя е представително място за комплекс от видове, характерни за високопланинските безлесни зони и за иглолистните и буковите гори. Тук се срещат 130 вида гнездящи птици, като от тях 41 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашен в категория SPEC1 е включен 1 вид, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 14 вида, в SPEC3 - 26 вида. ОВМ обхваща подходящи местообитания за 23 вида, включени в Приложение 2 на ЗБР, за които се изискват специални мерки за защита. Мястото е обявено от БърдЛайф Интернешънъл за ОВМ през 2005 г., а подробна информация за него е публикувана през 2007 г. в книгата «Орнитологично важните места и Натура 2000 в България». През 2006 г. БДЗП внесе предложение в МОСВ за включване на ОВМ «Рила» в екологичната мрежа Натура 2000, заедно с още 113 ОВМ.

Съгласно чл.3, ал.2 на Закона за биологичното разнообразие Орнитологично важните места се включват с приоритет в националната екологична мрежа. Въпреки това в края на 2006 г. беше решено в Натура 2000 да бъде включена само частта от ОВМ «Рила», която обхваща Национален парк «Рила», т.е. само 54% от територията на ОВМ. Ревизията на предложената мрежа от защитени зони за птици, осъществена от БАН през 2007 г. потвърди значението на цялото ОВМ за опазване на птиците и необходимостта то да бъде включено изцяло в Натура 2000. Въпреки това и през 2007 г. територията на ОВМ «Рила» не беше включена в Натура 2000. По тези причини ОВМ «Рила» стана част от наказателната процедура на Европейската комисия срещу България 4850/2008 за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици, като основанието е неизпълнение на ангажиментите на страната по чл. 4.1 на Директивата за птиците. В хода на наказателната процедура през 2010 г. МОСВ проведе консултации с експерти и сформира работна група за постигане на експертно съгласие за включване на териториите на 6 ОВМ в Натура 2000, включително и ОВМ «Рила». В резултат от дискусиите, на вниманието на Националния съвет по биоразнообразие (НСБР) в началото на 2011 г. бе представено аргументирано консенсусно предложение на работната група за обявяване на две нови защитени зони за птици, обхващащи почти напълно територията на ОВМ «Рила» - «Рилски манастир» (обхващащ едноименния природен парк) и «Рила – буфер». НСБР одобри предложението само за нова защитена зона за птици «Рилски Манастир», но не и «Рила-Буфер», като решението за одобряване на «Рила-буфер» бе отложено по причини, които не са свързани с орнитологичната стойност на мястото или с качеството на направеното предложение. До 2014 г. обаче отложеното предложение не е повторно разглеждано. Така към днешна дата само 74%



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

от територията на ОВМ «Рила» е включена в екологичната мрежа Натура 2000 (Приложение 1 към настоящото предложение). Останалата извън Натура 2000 част от ОВМ е с площ 38 137 хектара и макар тя да е незначителна спрямо общата площ на екологичната мрежа, е от съществено значение на национално и европейско ниво за опазване на видовете, характерни за горските местообитания и по-ниско разположените тревни местообитания в Рила (пернатоногата и врабчовата кукумявка, белогърбия кълвач, трипръстия кълвач, черния кълвач, козодоя, ливадния дърдавец), както и за скалния орел, което е подробно обосновано в анализа, изготвен от БДЗП през 2010 г. (Приложение 2, разглеждан сценарий 1). По тази причина Европейската комисия счита, че България продължава да не изпълнява авгажиментите си за обявяване на достатъчно по площ територии като защитени зони за птици от Натура 2000 и през есента на 2014 г. в рамките на наказателната процедура 4850/2008 отправи последно предупреждение към страната за включването на цялата територия на ОВМ «Рила» в Натура 2000.

Отчитайки факта, че:

- към момента страната ни е изправена пред Европейския съд на справедливостта заради неспазване на изискванията на Директивата за птиците,
- последното предупреждение от страна на Европейската комисия е последния етап преди наказателно дело в Европейския съд, ако изискванията не бъдат изпълнени,
- са налични достатъчно научни доказателства за стойността на цялата територия на ОВМ „Рила“ и необходимостта за включването ѝ в Натура 2000, включително одобрение от страна на БАН по време на детайлната ревизия през 2007 г.,

предлагаме на основание чл.3, ал.2 и чл.8, ал.2 невключената в Натура 2000 територия на ОВМ „Рила“ да бъде обявена за защитена зона за птици. За включване в Натура 2000 предлагаме територията на „Рила-буфер“, която е съгласувана в работната група и предложена на МОСВ през 2010 г. (Приложение 1), както е посочено по-долу.

2. Описание на предложението и обосновка

Предлагаме два подхода за включване на територията на ОВМ „Рила“ в екологичната мрежа Натура 2000:

Вариант I - Обявяване на нова защитена зона „Рила – буфер“, включваща територията на ОВМ „Рила“, която към момента е извън Натура 2000 (Приложение 3);

Вариант II - Разширяване на защитена зона „Рила“ BG0000495, така че да обхване територията на ОВМ, която към момента е извън Натура 2000 (Приложение 4).

Независимо от приложения подход и избрания вариант, постигнатият резултат ще бъде достатъчно обхващане на популациите на видовете птици, обект на опазване, на национално ниво и ще постигне изпълнение на ангажиментите на страната ни по прилагане на чл. 4.1 на Директивата за птиците.

Прилагането на вторият вариант, разширение на защитена зона „Рила“, би осигурило по-добра функционална цялост на защитената зона, особено по отношение на управлението ѝ. Обявяването на нова защитена зона „Рила-буфер“ вероятно е предпочитан вариант от административна гледна точка, но в този случай е необходимо да се разработва интегриран план за управление за трите защитени



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
Вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс:02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

зони за птици, разположени на територията на ОВМ „Рила“. По-долу предлагаме предложения за всеки от двата варианта, посочени по-горе.

Вариант I Обявяване на нова защитена зона „Рила – буфер“, включваща територията на ОВМ „Рила“, която към момента е извън Натура 2000

Име на защитената зона: „Рила – буфер“

Площ: 38 136,64 хектара

Код и име на административния район:

BG04 Югозападен район

BG043 Благоевград

Биогеографски район: Алпийски

Видове птици, включени в чл.4 от Директива 2009/147/ЕО и оценка на защитената зона за тях:

Таблица 1.

Вид				Популация в защитената зона					Оценка на защитената зона			
Група	Код	Научно наименование	S	Тип	Размер		Единици	Качество на данните	A/B/C/D		A/B/C	
					мин.	макс.			Популация	Опазване	Изоляция	Цялостна оценка
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>	не	r	2	2	p	G	C	B	C	C
B	A080	<i>Circus gallicus</i>	не	r	3	3	p	G	C	B	C	C
B	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	не	p	1	1	p	G	C	B	C	B
B	A103	<i>Falco peregrinus</i>	не	p	3	3	p	G	C	B	C	B
B	A104	<i>Bonasa bonasia</i>	не	p	125	125	p	G	B	B	C	B
B	A108	<i>Tetrao urogallus</i>	не	p	20	20	m	G	C	B	A	A
B	A122	<i>Crex crex</i>	не	r	41	41	m	G	C	B	C	B
B	A215	<i>Bubo bubo</i>	не	p	1	1	p	G	C	B	C	C
B	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	не	p	9	9	p	G	B	B	A	A
B	A223	<i>Aegolius funereus</i>	не	p	55	55	p	G	B	B	A	A
B	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	не	r	83	83	p	M	C	B	C	C
B	A236	<i>Dryocopus martius</i>	не	p	10	10	p	G	C	B	C	C
B	A238	<i>Dendrocopos medius</i>	не	p	50	50	p	G	C	B	C	B
B	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	не	p	16	16	p	G	C	B	A	A
B	A241	<i>Picoides tridactylus</i>	не	p	6	6	p	G	B	B	A	A
B	A246	<i>Lullula arborea</i>	не	r	128	128	p	M	C	B	C	C
B	A338	<i>Lanius collurio</i>	не	r	1037	1037	p	M	C	B	C	C

Обща характеристика на защитената зона

Предложената защитена зона „Рила-буфер“ обхваща по-ниските части на Рила планина, по границата с национален парк „Рила“ и природен парк „Рилски манастир“ и почти изцяло попада в ОВМ „Рила“ (Приложение 3). Обхваща основно стари иглолистни, смесени и широколистни гори, които заемат около 76% от територията ѝ. Иглолистните гори са представени от формации на бялата мура /*Pinus peuce*/, смърча /*Picea abies*/, белия бор /*Pinus sylvestris*/ и елата /*Abies alba*/. В широколистните гори преобладава букът /*Fagus sylvatica*/. Срещат се и смесени буково-иглолистни гори. Откритите местообитания, включващи естествени ливади, пасища с храсталаци, преходни местообитания и земеделски територии заемат останалата част от територията на защитената зона. Скалните



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

комплекси и водните площи са слабо представени, като заемат по-малко от 2% от територията ѝ. Около 90% от представените екосистеми са с естествен произход.

Таблица 2

Типове ползване на земята съгласно Corine Landcover (местообитания)	%
1.1.2. Населени места със свободно застрояване	0,00
1.3.1. Кариери и открити рудници	0,06
1.4.2. Места за спорт и отдих	0,69
2.1.1. Ненапоявана обработваема земя	0,10
2.3.1. Пасища	0,01
2.4.3. Земеделски земи със значителни участъци естествена растителност	3,93
3.1.1. Широколистни гори	14,53
3.1.2. Иглолистни гори	33,95
3.1.3. Смесени гори	27,79
3.2.1. Естествени ливади	6,74
3.2.2. Растителни съобщества на храсти и треви	2,40
3.2.4. Преходна дървесно-храстова растителност	7,93
3.3.2. Голи скали	0,32
3.3.3. Площи с рядка растителност	0,40
3.3.4. Опожарени площи	0,06
5.1.2. Водни площи	1,08

Качество и значимост

Защитена зона „Рила-буфер“ е функционално неделима част от орнитологично важно място „Рила“ и осигурява подходящи местообитания за 17 застрашени вида птици, характерни за старите гори и открити пространства, които са типични и представителни за Рила планина (таблица 1). Защитената зона се явява едно от най-важните места на национално ниво за типично горски видове с ограничено разпространение в страната – пернатоногата кукумявка (8,1% от националната популация), врабчовата кукумявка (5,1%), трипръстия кълвач (2,1%), и лещарката (3,7%). С обявяването на защитената зона се подобрява степента на обхващане на националните популации на видове, чието национално покритие в мрежата Натура 2000 като цяло е около или под средното: ливаден дърдавец (от 29% в мрежата Натура 2000 сега – на 30% при обявяване на новата защитена зона), орел змияр (от 54% в мрежата Натура 2000 сега – на 57%), скален орел (от 56% в мрежата Натура 2000 сега – на 57%), сокол скитник (от 62% в мрежата Натура 2000 сега – на 64%), белогърб кълвач (от 54% в мрежата Натура 2000 сега – на 55%). Значително подобрение на националното покритие, което променя степента на покритие от средна към добра, се отчита за пернатоногата кукумявка (от 68% в мрежата Натура 2000 сега – на 76%) и трипръстия кълвач (от 69% в мрежата Натура 2000 сега – на 71%). С обявяване на новата защитена зона „Рила-буфер“ ще бъдат подходящо защитени основните местообитания на лещарката, черния кълвач, белогърбия кълвач и орела змияр в ОВМ „Рила“, както и значителна част от местообитанията на трипръстия кълвач и ливадния дърдавец (таблица 3). Във функционално отношение скалният орел обитава цялата територия на ОВМ Рила и територията на новата предложена зона „Рила –буфер“ е важна част от местообитанията му. В нея попадат част от ловните територии на гнездящите в 33 „Рила“ скални орли, както и гнездото на една двойка от този



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

вид (Приложение 2, карта 2.1). В защитена зона „Рила –буфер“ попадат най-големите по площ компактни местообитания на врабчовата кукумявка в ОВМ „Рила“ (в Мальовишкия дял на Рила, в Югоизточна и Югозападна Рила) (Приложение 2, карта 2.2) и на пернатоногата кукумявка в ОВМ „Рила“ (в Мальовишкия дял на Рила, в Белмекенския дял (Североизточна Рила) и Югозападна Рила) (Приложение 2, карта 2.3).

Таблица 3.

Вид	Площ на основното местообитание в ОВМ Рила / ha	Площ на основното местообитание в ЗЗ „Рила“ / ha	Площ на основното местообитание в ЗЗ „Рилски манастир“ / ha	Площ на основното местообитание в предложената нова ЗЗ „Рила-буфер“ / ha	% на основното местообитание в ЗЗ „Рила-буфер“ спрямо ОВМ „Рила“
<i>Circaetus gallicus</i>	25190	9240	6539	9411	37
<i>Bonasa bonasia</i>	46683	17276	9511	19896	43
<i>Alectoris graeca</i>	72165	51327	14769	6069	8
<i>Crex crex</i>	2214	0	1515	698	32
<i>Glaucidium passerinum</i>	14201	7808	2295	4098	29
<i>Aegolius funereus</i>	22026	7600	6382	8043	37
<i>Caprimulgus europaeus</i>	39495	30527	5027	3941	10
<i>Dryocopus martius</i>	51889	19366	9511	23011	44
<i>Dendrocopos leucotos</i>	37565	13916	9511	14138	38
<i>Picoides tridactylus</i>	15068	7754	2422	4892	32

В Мальовишкия дял на ОВМ Рила, който е част от предложената защитена зона „Рила-буфер“, са установени трите двойки трипръст кълвач, които не се обхващат с обявяването на природния и националния парк за защитени зони.

Заплахи, натиск върху околната среда и дейности, които влияят на защитената зона

Местообитанията в предложената защитена зона „Рила-буфер“ се влияят основно от човешките дейности, свързани с горското стопанство, развитието на туризма и ползването на водите. Горските местообитания са силно повлияни от интензивните горско-стопански мероприятия, както и от умишлени опожарявания на горите. Прокарването на нови горски пътища фрагментира местообитанията на белогорбия и трипръстия кълвач, които се нуждаят от големи по площ нефрагментирани гори. В планината е построена система от тунели за прехвърляне на води от един водосборен басейн към друг. Водите под 2000 m надм. в. са до голяма степен уловени в тази система, което влияе неблагоприятно върху горските екосистеми. Големи инвестиционни проекти за изграждане на ски курорти и поддържащите ги съоръжения поставят под заплаха от пълно унищожаване качествените горски местообитания на високопланински ливади и пасища. Преки заплахи за птиците са браконьерството (отнемането на малки и на яйца от гнездата на грабливите птици, отстрел на дневни и нощни грабливи птици, лещарка и глухар); компроментиране на



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

гнезденето поради обезпокояване на птиците от движение с моторни превозни средства (включително т.нар. "off road") и други.

Документация

За определяне на орнитологичното значение на територията „Рила-буфер“ са ползвани орнитологичните данни, на базата на които е определено ОВМ „Рила“ в периода до 2005 г., както и нови данни, обобщени в анализа, предоставен от МОСВ през 2010 г., както следва:

БДЗП. 2010. Информация за териториите на 6 орнитологично важни места останали извън мрежата от защитени зони за птиците във връзка с процедура по нарушение №2007/4850 по описа на Европейската комисия. Част I: ОВМ Рила (IBA BG055) - оценка спрямо ЗЗ „Рила“ BG0000495 на новопредложените територии за включване в Натура 2000 и оставащите необявени части на ОВМ - доклад предоставен на МОСВ

Костадинова, И., М. Граматиков (отг. ред.). 2007. Орнитологично важни места в България и Натура 2000. БДЗП, 11, София, 639 с. (на бълг. и англ. език).

Мичев, Т., Ц. Петров, Л. Профиров, П. Янков, С. Гавраилов. 1989. Разпространение и природозащитен статус на скалния орел *Aquila chrysaetos chrysaetos* (L.), 1758 в България. – Изв. муз. Ю. България, 15, 79-87.;

Николов, Б., И. Христов, П. Шурулинков, И. Николов, А. Рогев, А. Дуцов, Р. Станчев. 2001. Нови данни за някои слабо изучени видове горски сови (*Strix uralensis*, *Glaucidium passerinum*, *Aegolius funereus*) в България. - Наука за гората, Кн. 1/2, 75-86.;

Петров, Ц., П.Янков, Т. Мичев, Б. Милчев, Л. Профиров. 1991. Разпространение, численост и мерки за опазване на черния щъркел, *Ciconia nigra* (L.) в България. – Изв. муз. Ю. България, Т. 17, 25-32.;

Симеонов, С., Т. Мичев. 1985. Съвременно разпространение и численост на бухала (*Bubo bubo*(L.) в България. – Екология, 15, 60-65.;

MOEW. 1998. CORINE Biotopes Database of the sites of European Importance for the biodiversity. Bulgaria, MOSV (nepubl.);

Nankinov, D. 1997b. Status of Tengmalms Owl, *Aegolius funereus*, in Bulgaria. – Riv. ital. Orn., Milano, 66, 2, 127-136;

Shurulinkov, P. S., B. P. Nikolov, G. P. Stoyanov, I. P. Nikolov. 2003. Erstes sicheres Brüten des Karmingimpels in Bulgarien – Orn. Mitt., 55, 4: 122-127.;

В допълнение са ползвани нови данни за белогърбия и трипръстия кълвач, събрани в периода 2013 – 2014 г. по проект „Планове за действие за глухар, трипръст и белогръб кълвачи“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013“.

Природозащитен статус на национално и регионално ниво

Територията на предложената защитена зона „Рила – буфер“ не е поставена под защита на национално ниво. Тя е част от ОВМ „Рила“ BG055, обявено от Бърд Лайф Интернешънъл през 2005 г. и е част от КОРИНЕ място, определено през 1998 г. поради европейското й значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици.



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

Новопредложената защитена зона граничи със защитени зони „Рила“ BG0000495 и „Рилски манастир“ BG0000496.

II Разширяване на защитена зона „Рила“ BG0000495, така че да обхване територията на ОВМ, която към момента е извън Натура 2000

Това предложение включва разширение на защитена зона „Рила“ BG0000495, така че да се обхване територията на по-горе посочената зона „Рила-буфер“, почти напълно съвпадаща с невключената в Натура 2000 част на ОВМ „Рила“ (Приложение 4). Значението на тази територия за опазване на видовете птици, застрашени в Европейския съюз, е описано по-горе. Разширяването на защитена зона „Рила“ BG0000495 ще подобри функционалната цялост на територията, необходима за опазването на застрашените видове птици, а в характеристиките и значимостта на ЗЗ „Рила“ ще се наложат следните промени:

Име на защитената зона: „Рила“ BG0000495

Площ: 119 182,6 хектара

Код и име на административния район:

BG04 Югозападен район

BG043 Благоевград

Биогеографски район: Алпийски

Видове птици, включени в чл.4 от Директива 2009/147/ЕО и оценка на защитената зона за тях:

В таблицата по-долу, са представени само видовете, за които е необходимо актуализиране на стандартният формуляр за ЗЗ „Рила“ в резултата на разширението на защитената зона.

Таблица 4.

Вид				Популация в защитената зона					Оценка на защитената зона			
Група	Код	Научно наименование	S	Тип	Размер		Единици	Качество на данните	A/B/C/D	A/B/C		
					мин.	макс.				Популация	Опазване	Цялостна оценка
B	A072	Pernis apivorus	не	г	5	6	р	G	C	B	C	C
B	A080	Circaetus gallicus	не	г	4	5	р	G	C	B	C	C
B	A091	Aquila chrysaetos	не	р	4	4	р	G	B	A	C	A
B	A103	Falco peregrinus	не	р	7	8	р	G	B	A	C	A
B	A104	Bonasa bonasia	не	р	375	425	р	G	A	A	C	A
B	A108	Tetrao urogallus	не	р	260	280	т	G	A	A	A	A
B	A122	Crex crex	не	г	60	60	т	G	B	B	C	B
B	A215	Bubo bubo	не	р	2	3	р	G	C	B	C	C
B	A217	Glaucidium passerinum	не	р	29	34	р	G	A	A	A	A
B	A223	Aegolius funereus	не	р	115	145	р	G	A	A	A	A
B	A224	Caprimulgus europaeus	не	г	173	203	р	M	C	A	C	A
B	A236	Dryocopus martius	не	р	80	100	р	G	B	A	C	A
B	A238	Dendrocopos medius	не	р	75	85	р	G	C	A	C	B
B	A239	Dendrocopos leucotos	не	р	36	41	р	G	B	A	A	A
B	A241	Picoides tridactylus	не	р	36	46	р	G	A	A	A	A



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

B	A246	Lullula arborea	не	r	378	428	p	M	C	A	C	B
B	A338	Lanius collurio	не	r	1337	1437	p	M	C	B	C	C

Обща характеристика на защитената зона

Разширението на ЗЗ „Рила“ обхваща основно стари иглолистни, смесени и широколистни гори, които заемат около 76% от територията ѝ. Иглолистните гори са представени от формации на бялата мура /*Pinus peuce*/, смърча /*Picea abies*/, белия бор /*Pinus sylvestris*/ и елата /*Abies alba*/. В широколистните гори преобладава букът /*Fagus sylvatica*/. Срещат се и смесени буково-иглолистни гори. Откритите местообитания, включващи естествени ливади, пасища с храсталаци, преходни местообитания и земеделски територии заемат останалата част от територията на защитената зона. Скалните комплекси и водните площи са слабо представени, като заемат по-малко от 2% от територията ѝ. Около 90% от представените екосистеми са с естествен произход.

Качество и значимост

Предложеното разширяване на ЗЗ „Рила“ ще осигури значително по-добро покритие на националните популации в мрежата Натура 2000 на типично горски видове с ограничено разпространение в страната – пернатоногата кукумявка (покритието на националната популация се увеличава с 8,1%), врабчовата кукумявка (покритието на националната популация се увеличава с 5,1%), трипръстия кълвач (покритието на националната популация се увеличава с 2,1%), и лещарката (покритието на националната популация се увеличава с 3,7%). С обявяването на защитената зона се подобрява степента на обхващане на националните популации на видове, чието национално покритие в мрежата Натура 2000 като цяло е около или под средното: ливаден дърдавец (от 29% в мрежата Натура 2000 сега – на 30% при разширяване на ЗЗ „Рила“), орел змияр (от 54% в мрежата Натура 2000 сега – на 57%), скален орел (от 56% в мрежата Натура 2000 сега – на 57%), сокол скитник (от 62% в мрежата Натура 2000 сега – на 64%), белогърб кълвач (от 54% в мрежата Натура 2000 сега – на 55%). Значително подобрение на националното покритие, което променя степента на покритие от средна към добра, се отчита за пернатоногата кукумявка (от 68% в мрежата Натура 2000 сега – на 76%) и трипръстия кълвач (от 69% в мрежата Натура 2000 сега – на 71%). С разширението на ЗЗ „Рила“ ще бъдат подходящо защитени основните местообитания на лещарката, черния кълвач, белогърбият кълвач и орела змияр в ОВМ „Рила“, както и значителна част от местообитанията на трипръстия кълвач и ливадния дърдавец, които понастоящем не са достатъчно добре обхванати от ЗЗ „Рила“ (таблица 3). Във функционално отношение разширението на ЗЗ „Рила“ е от изключително значение за подходящото опазване на ловните територии на гнездящите в защитената зона скални орли (Приложение 2, карта 2.1), както и за цялостното обхващане на най-големите по площ компактни местообитания в ОВМ „Рила“ на врабчовата кукумявка (в Мальовишкия дял на Рила, в Югоизточна и Югозападна Рила) (Приложение 2, карта 2.2), на пернатоногата кукумявка (в Мальовишкия дял на Рила, в Белмекенския дял (Североизточна Рила) и Югозападна Рила) (Приложение 2, карта 2.3), трипръстият и белогърбият кълвач.



БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

София 1111, ж.к. Яворов, бл.71,
вх.4, ет.1, ап.1, ЕИК 121244539
тел./факс: 02 9799500, www.bspb.org



Помогни да опазим птиците и природата на България!

Документация

За определяне на орнитологичното значение на територията, предложена за разширение на ЗЗ „Рила“ са ползвани орнитологичните данни, на базата на които е определено ОВМ „Рила“ в периода до 2005 г., както и нови данни, обобщени в анализа, предоставен от МОСВ през 2010 г. Следните литературни източници е необходимо да бъдат добавени към документацията на защитената зона: БДЗП. 2010. Информация за териториите на 6 орнитологично важни места останали извън мрежата от защитени зони за птиците във връзка с процедура по нарушение №2007/4850 по описа на Европейската комисия. Част I: ОВМ Рила (IBA BG055) - оценка спрямо ЗЗ „Рила“ BG0000495 на новопредложените територии за включване в Натура 2000 и оставащите необявени части на ОВМ - доклад предоставен на МОСВ

Костадинова, И., М. Граматиков (отг. ред.). 2007. Орнитологично важни места в България и Натура 2000. БДЗП, 11, София, 639 с. (на бълг. и англ. език).

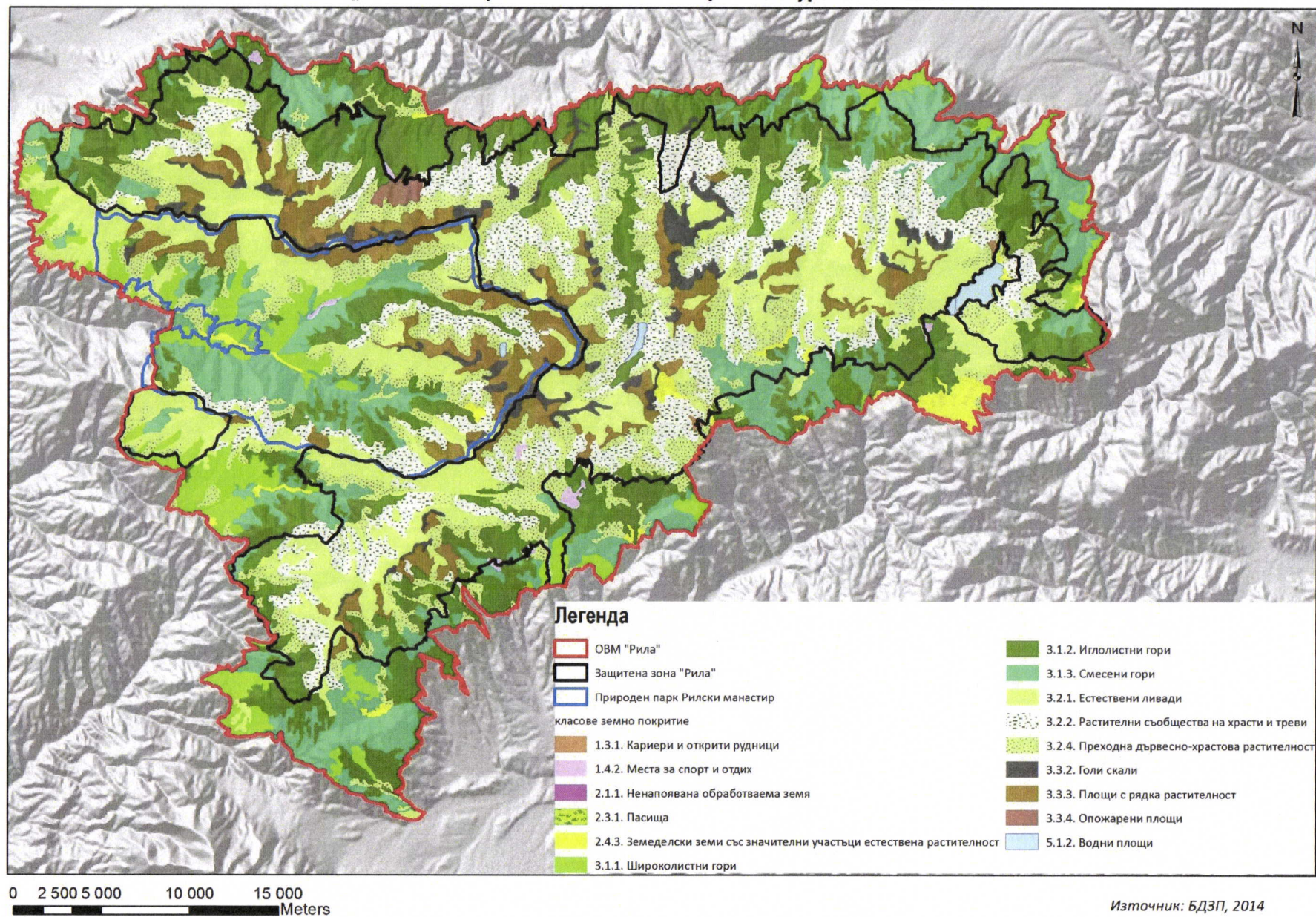
В допълнение са ползвани нови данни за белогърбия и трипръстия кълвач, събрани в периода 2013 – 2014 г. по проект „Планове за действие за глухар, трипръст и белогръб кълвачи“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013“.

Приложения

1. Карта на ОВМ „Рила“ и защитените зони за птици от Натура 2000 към 2014 г.
2. Доклад на БДЗП от 2010 г., аргументиращ необходимостта от включване на цялата територия на ОВМ Рила в Натура 2000.
3. Карта на предложение вариант I - за обявяване на нова защитена зона „Рила – буфер“.
4. Карта на предложение вариант II – за разширяване на съществуващата защитена зона за птици „Рила“ BG0000495.

Приложение 1

ОВМ „Рила“ и защитените зони за птици от Натура 2000 към 2014 г.



Приложение 2 Доклад на БДЗП от 2010 г., аргументиращ необходимостта от включване на цялата територия на ОВМ Рила в Натура 2000



Българско дружество за защита на птиците

**Информация за териториите на 6 орнитологично важни места
останали извън мрежата от защитени зони за птиците във връзка с
процедура по нарушение №2007/4850
по описа на Европейската комисия**

Част I:

ОВМ Рила (IBA BG055) - оценка спрямо 33 „Рила“ BG0000495 на новопредложените територии за включване в Натура 2000 и оставащите необявени части на ОВМ

ОВМ Калиакра (IBA BG051) - оценка на територията на ОВМ спрямо територията на 33 „Калиакра“; значимост на изключените територии

Изготвил:

Ирина Матеева

София, Ноември 2010

ОВМ Рила (IBA BG055) - оценка спрямо 33 „Рила“ BG0000495 на новопредложените територии за включване в Натура 2000 и оставащите необявени части на ОВМ

Цел на анализа: Анализът по-долу е изготвен с цел да се оцени значението за птиците на изключената от Натура 2000 територия на ОВМ Рила, както и новите предложения за частично или почти пълно обявяване на изключените територии като защитена/и зона/и от Натура 2000. Министерството на околната среда и водите предлага като защитена зона за птици да бъде обявен природен парк „Рилски манастир“, като в допълнение е възможно да обяви части от останалата изключена територия на ОВМ като отделни защитени зони. Анализирани са следните възможни сценарии:

Сценарий 0: Защитена зона „Рила“ в границите, одобрени от Министерски съвет (без допълнителни разширения) (карта 1) – обект на наказателна процедура, поради недостатъчност в площта на мрежата от защитени зони (чл. 4.1 на Директивата за птиците). Като цяло не допринася за изпълнение на ангажиментите по Директивата за птиците. Не се очаква повишаване на общия % на национално покритие на мрежата Натура 2000 в България.

Сценарий 1: пЗЗ „Рилски манастир“ (карта 2). Като цяло не изпълнява ангажиментите по Директивата за птиците. Не се очаква повишаване на общия % на национално покритие на мрежата Натура 2000 в България.

Сценарий 2: пЗЗ „Рилски манастир“ + пЗЗ „Рила-буфер“ (работно име), обхващаща изцяло останалата изключена територия на ОВМ (карта 3). Като цяло изпълнява ангажиментите по Директивата за птиците. Допринася за включването на нови 20852 ха територии към мрежата Натура 2000 (като се има предвид, че ПП „Рилски манастир“ е вече защитена зона по Директивата за хабитатите и че новите 8 предложения за защитени зони по хабитатите обхващат територия, частично припокриваща се изключената територия на ОВМ – 20322 ха). Това ще доведе до увеличаване на общата площ на мрежата Натура 2000 в България с 0.18%.

Сценарий 3: пЗЗ „Рилски манастир“ + 8 пЗЗ по хабитати, предложени за попълване на недостатъчност на мрежата по Директива 92/43/ЕИО (карта 4). Частично изпълнява ангажиментите към териториалния обхват на мрежата от защитени зони за птици, без да подобрява функционалната цялост. Не се очаква повишаване на общия % на национално покритие на мрежата Натура 2000 в България специално заради птици при реализиране на този сценарий.

Сценарий 4: пЗЗ „Рилски манастир“ + пЗЗ „Рила-нова“ (работно име), обхващаща съвместена територия между 8 пЗЗ по хабитати и пЗЗ „Рила-буфер“ (карта 5). Като цяло изпълнява ангажиментите по Директивата за птиците. Съвместява увеличаването на националното покритие на Натура 2000 и по птици и по хабитати, като специално заради птиците увеличението на националната площ на Натура 2000 ще е съизмеримо с посоченото в сценарий 2 (вероятно малко по ниско).

Природозащитно значение на ОВМ Рила: ОВМ Рила обхваща над 50% от едноименната планина. Тя е представително място за комплекс от видове, характерни за високопланинските безлесни зони и за иглолистните и буковите гори. Тук се срещат 130 вида гнездящи птици, като от тях 41 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашен в категория SPEC1 е

включен 1 вид, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 14 вида, в SPEC3 - 26 вида. ОВМ обхваща подходящи местообитания за 23 вида, включени в приложение 2 на ЗБР, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 20 са вписани също в приложение I на Директива 79/409/ЕИО. ОВМ Рила поддържа най-големите популации на врабчова кукумявка *Glaucidium passerinum*, пернатонога кукумявка *Aegolius funereus* и трипръст кълвач *Picoides tridactylus* в България. Мястото е едно от най-значимите в страната ни на ниво Европейски съюз за скалния орел *Aquila chrysaetos*, глухаря *Tetrao urogallus*, сокола скитник *Falco peregrinus*, черния кълвач *Dryocopus martius*, белогърбия кълвач *Dendrocopos leucotos*, козодоя *Caprimulgus europaeus* и лещарката *Bonasa bonasia*. ОВМ поддържа и световно значима популация на ливадния дърдавец *Crex crex*.

Критерии и методология на определяне на границите на ОВМ Рила: При определяне на значимите територии, обхванати от ОВМ „Рила“ водещ принцип е постигането на адекватно покритие на популациите на застрашените видове птици на ниво Европейски съюз (чл. 4.1. на Директивата за птиците) с цел прилагане на подходящи за тяхното опазване природозащитни мерки. За постигането на тази цел са приложени изцяло критериите за Орнитологично важни места на БърдЛайф Интернешънъл, следвайки инструкциите за прилагането им, определени от международната организация. Самите критерии и инструкции са приети от Националния съвет по биологично разнообразие на свое заседание през 2005 г.

Първоначално като природно ценна територия за птиците бе предложено Корине място „Рила“, определено през 1997 г. като място от европейско значение, включително за птици, на базата на критериите на Съвета на Европа по програмата „Корине Биотопи“ (критериите и базата данни се съхраняват в МОСВ). За да могат да бъдат приложени правилно критериите за ОВМ бяха ползвани следните най-съвременни към 2005 г. проучвания: резултати от проучвания на птиците на Национален парк „Рила“, резултатите от проучванията, осъществени за целите на изготвяне на плана за управление на природен парк „Рилски манастир“, проучвания осъществени в рамките на картирането на гнездящите птици в България (1995-2005), резултатите от които по-късно (2007 г.) бяха публикувани, както и допълнителни данни предоставени от експерти по време на общите експертни дискусии проведени през март 2005 г. в рамките на проект „Изграждане на функционално единна мрежа от защитени зони за птици като част от европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

При окончателното определяне на границите бяха приложени следните принципи (без да са подредени по приоритет):

- **да бъдат обхванати гнездовите находища и ключовите ловни територии около тях на грабливите птици.** Известните гнезда на грабливи птици – скален орел, сокол скитник, орел змияр се намират в близост до границите на националния парк или на самата граница, или в близост до нея, извън парка. По този начин самите гнездови райони (в съседство с гнездата), както и значителна част от ключови ловни територии на тези видове остават извън строгата защита на парка и не могат да бъдат ефективно защитени;
- **да се обхванат в цялост известните места на срещане на глухаря, лещарката и планинския кеклик в Рила планина,** където са най-многочислени; тези видове имат ограничено разпространение в България и за адекватното покритие на

популациите им са обхванати планинските райони, където те се срещат; при анализа на съществуващата към 2005 г. информация значителна част от местообитанията на лещарката, както и някои от местата на срещане на глухаря остават извън защитените територии.

- да се обхванат в цялост известните места на срещане и подходящите местообитания в Рила планина на типично горските видове, за които планината е най-важна - белогърбия кълвач, трипръстия кълвач, пернатоногата кукумявка и врабчовата кукумявка.
- да се обхванат местообитанията на останалите видове птици застрашени на ниво Европейски съюз възможно по най-добрия начин в дефинираната на база горните принципи територия. Това означава, че при определянето на границите са взимани под внимание и местообитанията на останалите видове, така че да се обхване най-плътната им популация.

Границите на ОВМ са подробно очертани по време на отворените дискусии на експертите през март 2005 г., като към първоначално предложената територия на Корине мястото са добавени важни територии и са отнети някои територии, за които е счетено че не са от първостепенно значение за номиниращите видове птици. Дефинираната от експертната група през март 2005 г. граница на ОВМ Рила, както и популационните числености са изпратени през юли 2005 г. за външна оценка в централата на БърдЛайф Интернешънъл в Кембридж, като потвърждение за определянето на Рила като ОВМ е постъпила в края на септември 2005 г. Едва след това ОВМ „Рила“, заедно с останалите проекта защитени зони е представено на МОСВ (началото на декември 2005 г.), като МОСВ дава положителната си оценка и приема извършената работа. Изготвената и внесена в МОСВ документация за проекта защитена зона „Рила“ (=ОВМ „Рила“) през юли 2006 г. изцяло се основава на информацията, предоставена на МОСВ през 2005 г. При анализа на мрежата от защитени зони за птици, изготвен от Българската академия на науките през есента на 2007 г., границите на предложената защитена зона „Рила“ (=ОВМ „Рила“) са потвърдени от БАН.

Състояние на данните за защитена зона „Рила“ след валидиране на данните за защитената зона от работната група в началото на 2009 г.

В процеса на работа на работната група, отговорна за валидиране на данните за защитените зони за птици, постъпиха нови данни за следните видове птици в ОВМ „Рила“: орел змияр */Circaetus gallicus/*, скален орел */Aquila chrysaetos/*, лещарка */Bonasa bonasia/*, планински кеклик */Alectoris graeca/*, врабчова кукумявка */Glaucidium passerinum/*, пернатонога кукумявка */Aegolius funereus/*, черен кълвач *Dryocopus martius/* и горска чучулига */Lullula arborea/*. Популационните данни за защитената зона „Рила“ са основани на данни предоставени от основния респондент за територията, данни предоставени от Дирекция на национален парк „Рила“, както и данни допълнително предоставени от други експерти за територията на националния парк. Намерена е една вероятна грешка в данните, предоставени на Европейската комисия – част от гнездящите двойки на сив кълвач */Picus canus/* в ОВМ се намират извън защитената зона, съгласно Атласа на гнездящите птици и данните на БДЗП, но те са калкулирани и в популацията, намираща се в границите на парка, според работната

група. Вероятно става въпрос за техническа грешка, тъй като в сегашния анализ е отчетено че въпросните гнездящи двойки се намират в природен парк „Рилски манастир“.

Територии и местообитания, понастоящем изключени от защитена зона „Рила“: В резултат на редуцирането на защитена зона Рила, към момента извън мрежата от защитени зони за птици и възможност за прилагане на специални мерки за защита е природният парк „Рилски манастир“, който по характера си е неделима част от ОВМ, както и други територии извън националния парк, включващи местообитания на типични горски видове и гнездови райони на грабливи птици. Характерно за гнездящите грабливи птици (особено за скалния орел), е че повечето известни гнезда се намират в близост до границите на националния парк или на границата му. По този начин гнездовите райони на тези видове се разпокъсват, като едно значителна част остава извън защитената зона. По подобен начин се разпокъсват и местообитанията на типично горските видове – кълвачи, сови, както и на козодоя и лещарката. Подробен анализ е направен по-долу.

Анализ на обхвата на популациите и покритието на местообитанията на видовете птици от приложение I на Директивата за птиците за всеки един от сценариите описани по-горе спрямо ОВМ „Рила“ и спрямо националната мрежа от ОВМ.

При анализа по-долу се изхожда от презумцията, че МОСВ е предприело стъпки за включване в Натура 2000 на изключените територии на останалите 5 ОВМ, предмет на наказателната процедура, което се явява най-оптимистичния сценарий. Ползвани са следните критерии за определяне достатъчността за постигане на природозащитните цели за опазване на видовете в резултат на намаляване или разпокъсване на ОВМ Рила при определяне на защитени зони за птици:

1. Значение на „Рила“ на ниво национална мрежа за опазване на отделните видове
2. Степен на застрашеност на отделните видове
3. Степен на засегнатост на видовете:
 - a. Степен на засягане на популациите (брой гнездящи двойки, оставащи извън Натура 2000)
 - b. Степен на засягане на териториалната и функционалната цялост на местообитанията на видовете

1. Значение на ОВМ „Рила“ на ниво национална мрежа за опазване на отделните видове

ОВМ Рила е първо по значимост място в страната за: врабчовата кукумявка и трипръстия кълвач; на второ по значимост място в страната за глухаря; на трето място по значимост в страната за скалния орел и черния кълвач; на четвърто място по значимост за белогърбия кълвач; на пето място по значимост за пернатоногата кукумявка; на шесто място по значимост за сокола скитник; на седмо място по

значимост за лещарката и на девето място по значимост за козодоя. Като се има предвид характера на разпространение на изброените видове в страната може да се каже че ОВМ Рила е най-важна за следните видове: трипръст кълвач, врабчова кукумявка, глухар, белогърб кълвач, пернатонога кукумявка, лещарка, скалния орел и черния кълвач.

2. Степен на застрашеност на отделните видове, предмет на опазване в ОВМ „Рила”

Отделните видове птици, обект на опазване в ОВМ „Рила”, които са застрашени на ниво Европейски съюз и са включени в приложение I на Директивата за птиците имат различно ниво на застрашеност на световно, общеевропейско и национално ниво (таблица 1), поради което някои от тези видове, могат да се определят като сравнително по-силно застрашени от други. Като най-застрашени сред силно засегнатите видове (таблица 2) могат да се определят трипръстия кълвач, кеклика, врабчовата кукумявка, белогърбия кълвач и ливадния дърдавец.

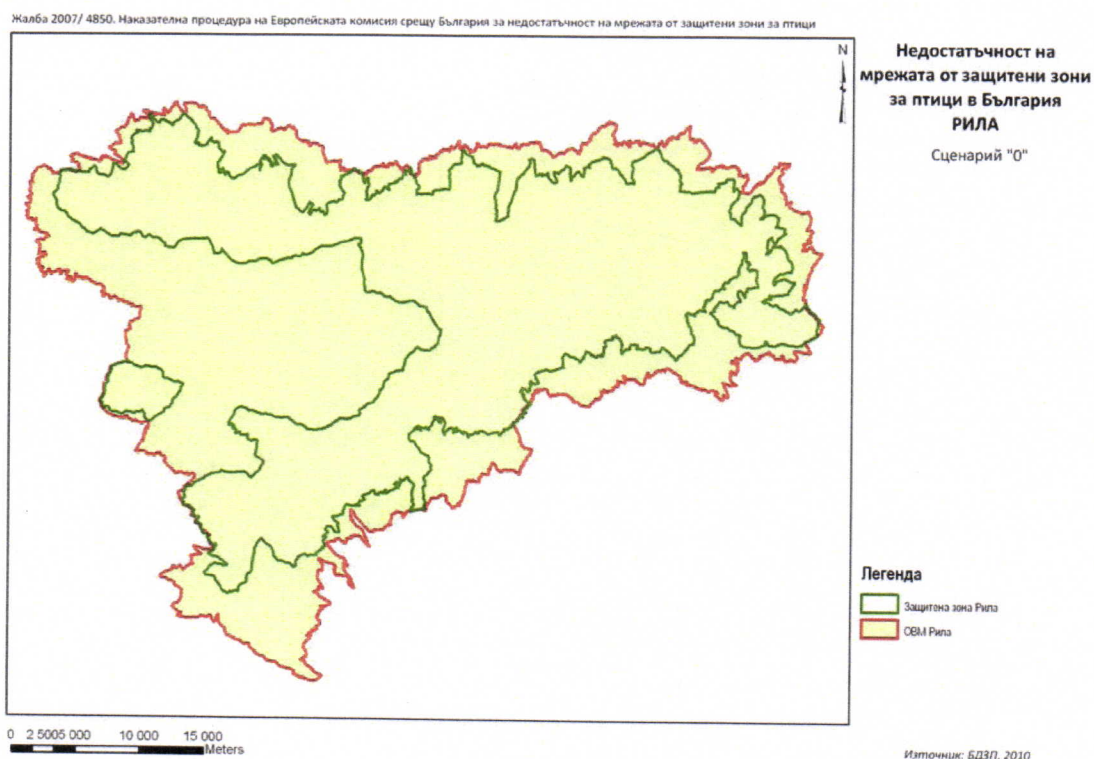
Таблица 1. Природозащитен статус на видовете птици от приложение I на Директивата за птиците, които се опазват в ОВМ „Рила”

Вид	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN	
Species	BA				RDB														
	II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II
Черен щъркел Black Stork <i>Ciconia nigra</i>	+	+			VU	2	R		+					II	+		II		+
Осояд European Honey-buzzard <i>Pernis apivorus</i>	+	+			LC	E	(S)		+					II	+		II		+
Орел змия Short-toed Snake-eagle <i>Circaetus gallicus</i>	+	+			VU	3	(R)		+					II	+		II		+
Скален орел Golden Eagle <i>Aquila chrysaetos</i>	+	+			VU	3	R		+					II	+		II		+
Сокол скитник Peregrine Falcon <i>Falco peregrinus</i>	+	+			EN		S		+					II	+		I		+
Лещарка Hazel Grouse <i>Bonasa bonasia</i>	+	+			EN		S		+		+			III	+				
Глухар Western Capercaillie <i>Tetrao urogallus</i>	+		+	+	EN		(S)		+		+		+	III	+				
Планински кеклик Rock Partridge <i>Alectoris graeca</i>	+		+		EN	2	(D)		+	+				III					
Ливаден дърдавец Corncrake <i>Crex crex</i>	+	+			VU	1	H	NT	+					II	+	+			+
Бухал Eurasian Eagle-owl <i>Bubo bubo</i>	+	+			VU	3	(H)		+					II	+		II		
Врабчова кукумявка Eurasian Pygmy-owl <i>Glaucidium passerinum</i>	+	+			EN		S		+					II	+		II		
Пернатонога кукумявка Boreal Owl <i>Aegolius funereus</i>	+	+			VU		(S)		+					II	+		II		
Козодой Eurasian Nightjar <i>Caprimulgus europaeus</i>	+	+				2	(H)		+					II	+				
Сив кълвач Grey-faced Woodpecker <i>Picus canus</i>	+	+			VU	3	(H)		+					II	+				
Черен кълвач Black Woodpecker <i>Dryocopus martius</i>	+	+			VU		S		+					II	+				
Среден пъстър кълвач Middle Spotted Woodpecker <i>Dendrocopos medius</i>	+	+				E	(S)		+					II	+				
Белогърб кълвач White-backed Woodpecker <i>Dendrocopos leucotos</i>	+	+			VU		(S)		+					II	+				
Трипръст кълвач Three-toed Woodpecker <i>Picoides tridactylus</i>	+	+			EN	3	(H)		+					II	+				
Горска чучулига Wood Lark <i>Lullula arborea</i>	+	+				2	H		+					III	+				
Червеногърба сврачка Red-backed Shrike <i>Lanius collurio</i>	+	+				3	(H)		+					II	+				

3. Степен на засягане на отделните видове, предмет на опазване в ОВМ „Рила“

Степента на засегнатост е разгледана за всеки сценарий по отделно

Сценарий 0 Защитена зона „Рила“ в границите, одобрени от Министерски съвет (без допълнителни разширения) (карта 1)



А. Анализ на покритието на популациите

В резултат на намаляването на площта на защитена зона „Рила“, е допуснато изключването на значителна част от популациите на 20 вида птици от националната мрежа от защитени зони за птици (таблица 2). По тази причина за тях не е възможно да се приложат специални природозащитни мерки, изисквани съгласно чл. 4.1 на Директивата за птиците.

Значителна част от популациите на орела змияр *Circaetus gallicus* (about 89%), черният щъркел *Ciconia nigra* (най-малко 50%), малката кукумявка *Glaucidium passerinum* (най-малко 43%), и пернатоногата кукумявка *Aegolius funereus* (най-малко 50%) срещани се в това ОВМ, както и най-малко 2 гнездови локации на скалния орел и сокола скитник *Falco peregrinus*. ОВМ Рила се счита за най-значимото място за тези видове в страната. Значителна част от (най-малко 67%) на популацията на белогърбия кълвач *Dendrocopos leucotos*, обитава това ОВМ. Това означава и че 3.2% на от националната популация са изключени от мрежата на 33. Изключването на значителна част от националната

популация от мрежата на 33 е неблагоприятно за защитата на вида в целия Европейски съюз, тъй като България съхранява 5% от популацията на разширения съюз - EU27.

Значителна част от (най-малко 73%) на популацията ливадния дърдавец *Crex crex*, обитава това ОВМ. Видът е световно застрашен от изчезване, което означава, че той определено трябва да бъде защитен напълно чрез мрежата от 33. Тъй като ОВМ мрежата обхваща само 30% от националната популация на вида, всяко намаляване на местата, където се среща ливадния дърдавец води да значима недостатъчност на мрежата от 33 по отношение на този вид.

Значителна част от националните популации на следните видове са извън мрежата от защитени зони за птиците, поради намаляване площта на 33 Рила: малка кукумявка *Glaucidium passerinum* (най-малко 9.7%), пернатонога кукумявка *Aegolius funereus* (най-малко 15.6%), трипръст кълвач *Picoides tridactylus* (най-малко 8.4%), лещарка *Bonasa bonasia* (най-малко 7.4%), глухар *Tetrao urogallus*, Европейски козодой *Caprimulgus europaeus*, както и девет друг вида (виж долната таблица). ОВМ Рила се счита за най-значимото място за тези видове в страната. За всички тези видове са намалени значителна част от площите на другите ОВМ, което увеличава отрицателното влияние на намаляването на площта на мрежата от СЗТ по отношение покритието на популациите им.

Таблица 2. Видове птици, засегнати от намаляването на площта на СЗТ Рила, оценени на база на популациите ревизирани от Работната група (РГ)

Вид	Коригирана средна национална популация / двойки <	Коригирана средна популация в ОВМ мрежата / двойки	Коригирана средна популация в ОВМ / двойки	Средни популации в 33, съгласувани от РГ	Брой двойки, изключени поради съкращение на 33	Изключена част от популацията в ОВМ- (%)	Изключена част от националната популация (%)
<i>Ciconia nigra</i>	425	285	2	1	1	50	0.2
<i>Pernis apivorus</i>	500	290	8	3	5	63	1.0
<i>Circus gallicus</i>	295	161	5	1	4	89	1.4
<i>Aquila chrysaetos</i>	160	91	6	3	3	50	1.9
<i>Falco peregrinus</i>	150	96	8	4	4	50	2.7
<i>Bonasa bonasia</i>	3400	2985	525	275	250	48	7.4
<i>Tetrao urogallus</i>	1870	1643	300	250	50	17	2.7
<i>Alectoris graeca</i>	1250	1235	145	110	35	24	2.8
<i>Crex crex</i>	6400	1927	70	19	51	73	0.8
<i>Bubo bubo</i>	455	253	3	2	1	33	0.2
<i>Glaucidium passerinum</i>	175	168	40	23	17	43	9.7
<i>Aegolius funereus</i>	675	514	180	75	105	58	15.6
<i>Caprimulgus europaeus</i>	8500	5587	238	105	133	56	1.6
<i>Picus canus</i>	1850	968	30	30	5	17	0.3
<i>Dryocopus martius</i>	2500	1696	120	80	40	33	1.6
<i>Dendrocopos medius</i>	16000	5948	135	30	105	78	0.7
<i>Dendrocopos leucotos</i>	1450	795	70	23	47	67	3.2
<i>Picoides tridactylus</i>	143	101	43	35	12	28	8.4
<i>Lullula arborea</i>	60000	18859	488	275	213	44	0.4
<i>Lanius collurio</i>	500000	44734	1500	350	1150	77	0.2

Б. Анализ на обхвата и функционалната цялост на местообитанията

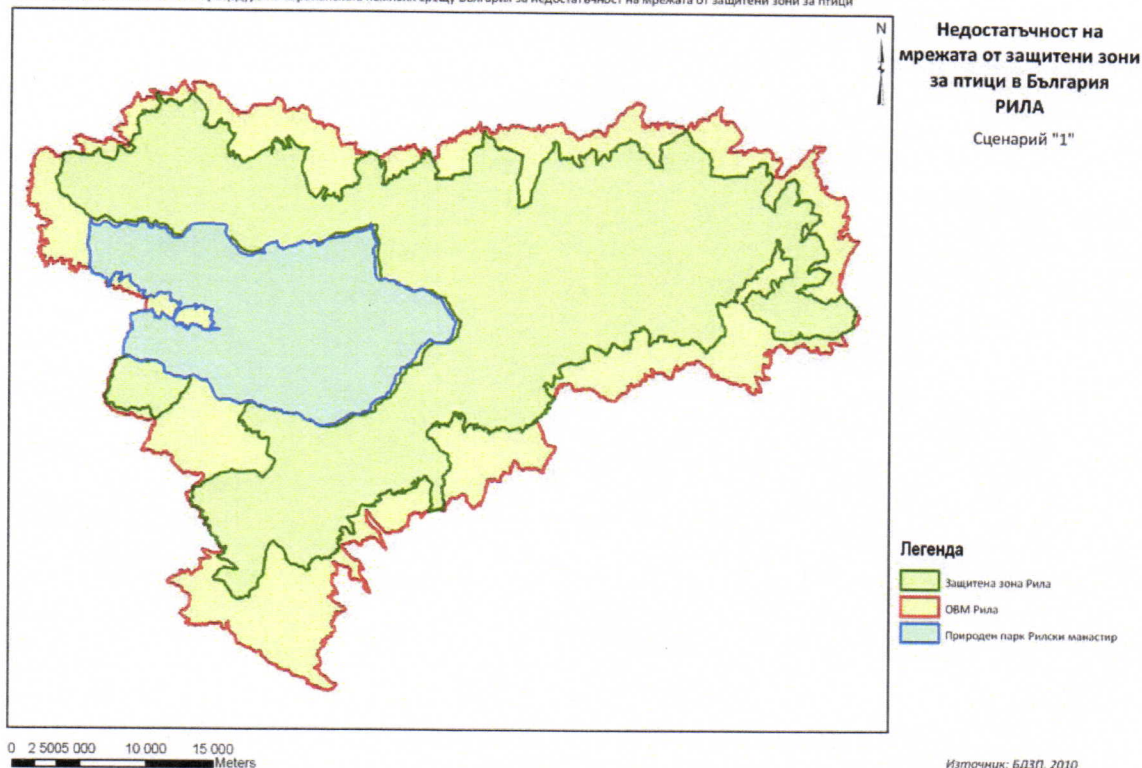
По-голямата част от местообитанията на типично горските видове, местообитанията на ливадния дърдавец, както и важни ловни територии на скалния орел, обект на опазване в защитената зона остават извън Натура 2000. Това води до нарушаване на функционалната цялост на територията в следствие намаляване площта на защитената зона.

Заключение относно приложимостта:

Този сценарий не е приложим, тъй като не изпълнява изискванията за достатъчна по площ територия, която да гарантира опазването на посочените по-горе видове.

Сценарий 1: п33 „Рилски манастир“ (карта 2).

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици



А. Анализ на покритието на популациите

Обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона за птици води до значително подобряване на **националното покритие** на популациите на някои видове птици, които са обект на опазване в ОВМ, но не са достатъчно добре обхванати от защитена зона „Рила“ – черният щъркел, сивият кълвач, кеклика, както и на до известна степен на осояда, скалния орел и черния кълвач. Частично подобро, но не в достатъчна степен е и **националното покритие** на пернатоногата кукумявка, врабчовата кукумявка, лещарката, глухаря, трипръстия кълвач и белогърбия кълвач.

При обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона за птици, без предприемане на други стъпки за включване на изключените територии от ОВМ „Рила“ в Натура 2000, **значително засегнати на национално ниво остават популациите на 11 вида птици** (маркирани в червено в таблица 3). Най-силно засегнатите са типично горски видове, които при това са с ограничено разпространение в страната – пернатоногата кукумявка (8,1%), врабчовата кукумявка (5,1), трипръстия кълвач (2,1), и лещарката (3,7). За тези видове Рила се явява едно от най-важните места на национално ниво, независимо че в други страни на Европейския съюз някои от тези видове са сравнително по-многочислени. У нас тези видове са със силно ограничено разпространение и малки популации, което ги прави много по-уязвими и застрашени, отколкото те са в други страни от Европейския съюз. Поради това има необходимост у нас да се приложат специални природозащитни мерки за опазването им и да бъдат обхванати възможно най-голяма част от националните им популации. Обявяването

само на природния парк като защитена зона за птици на практика ще редуцира допълнително покритието на националните популации на видове, чието национално покритие в мрежата като цяло е около или под средното: ливаден дърдавец (от 30% в мрежата от ОВМ – на 29%), орел змияр (от 57% в мрежата от ОВМ – на 54%), скален орел (от 57% в мрежата от ОВМ – на 56%), сокол скитник (от 64% в мрежата от ОВМ – на 62%), белогърб кълвач (от 55% в мрежата от ОВМ – на 54%). Значително понижение на националното покритие, което променя степента на покритие от добра към средна, се отчита за пернатоногата кукумявка (от 76% в мрежата от ОВМ – на 68%) и трипръстия кълвач (от 71% в мрежата от ОВМ – на 69%).

При обявяването на природния парк „Рилски манастир“ за защитена зона за птици, извън Натура 2000 остават над 60% от популацията на орела змияр и червеногърбата сврачка в ОВМ „Рила“. Извън Натура 2000 остава и значителна част от популацията в ОВМ на следните видове – осояд (25%), скален орел (17%), сокол скитник (38%), лещарка (24%), бухал (33%), врабчова кукумявка (23%), пернатонога кукумявка (31%), козодой (35%), среден пъстър кълвач (37%) и горска чучулига (26%). От тези видове значително засегнати спрямо националните популации са врабчовата и пернатоногата кукумявка и лещарката. Очевидно за тези видове е необходимо да бъде обявено цялото ОВМ за защитена зона за птици за да се изпълнят целите за адекватно покритие.

Таблица 3. Покритие на популациите на засегнатите видове в ЗЗ „Рила“, ПП „Рилски манастир“

Вид	Коригирана средна национална популация/ двойки	Коригирана средна популация в ОВМ мрежата / двойки	Коригирана средна популация в ОВМ / двойки	Средни популации в ЗЗ, съгласувани от РГ / двойки	Брой гнездящи двойки в ПП Рилски манастир	Брой двойки оставащи извън ЗЗ след обявяването на ПП за ЗЗ	Изключена част от популацията в ОВМ- мрежата (%)	Изключена част от националната популация (%)
<i>Ciconia nigra</i>	425	285	2	1	1	0	0	0,0
<i>Pernis apivorus</i>	500	290	8	3	3	2	25	0,4
<i>Circaetus gallicus</i>	295	161	5	1	1	3	67	1,0
<i>Aquila chrysaetos</i>	160	91	6	3	2	1	17	0,6
<i>Falco peregrinus</i>	150	96	8	4	1	3	38	2,0
<i>Bonasa bonasia</i>	3400	2985	525	275	125	125	24	3,7
<i>Tetrao urogallus</i>	1870	1643	300	250	30	20	7	1,1
<i>Alectoris graeca</i>	1250	1235	145	110	35	0	0	0,0
<i>Crex crex</i>	6400	1927	70	19	10	41	59	0,8
<i>Bubo bubo</i>	455	253	3	2	0	1	33	0,2
<i>Glaucidium passerinum</i>	175	168	40	23	8	9	23	5,1
<i>Aegolius funereus</i>	675	514	180	75	50	55	31	8,1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	8500	5587	238	105	50	83	35	1,0
<i>Picus canus</i>	1850	968	30	30	5	0	0	0,0
<i>Dryocopus martius</i>	2500	1696	120	80	30	10	8	0,4
<i>Dendrocopos medius</i>	16000	5948	135	30	55	50	37	0,7
<i>Dendrocopos leucotos</i>	1450	795	70	23	35	12	17	0,8
<i>Picoides tridactylus</i>	143	101	43	35	5	3	7	2,1
<i>Lullula arborea</i>	60000	18859	488	275	85	128	26	0,4
<i>Lanius collurio</i>	500000	44734	1500	350	113	1037	69	0,2

Б. Анализ на обхвата и функционалната цялост на местообитанията

При пространствения анализ на разпространението на популациите на засегнатите видове птици, описани по-горе и на техните местообитания е установено, че отделните видове птици нямат равномерно разпространение в ОВМ и освен техните популации, местообитанията им също се оказват разпокъсани между настоящата защитена зона, природния парк „Рилски манастир“ и останалите територии от ОВМ без природозащитен статут (таблица 4). Най засегнати са лещарката и черният кълвач, при които почти половината от основните им местообитания в ОВМ остават на практика извън Натура 2000. Подобно е съотношението при пернатоногата кукумявка, белогърбият кълвач и орелът змияр, където 37-38% от местообитанията им остават извън Натура 2000. Почти 1/3 от местообитанията на ливадния дърдавец и трипръстия кълвач в ОВМ също остават извън Натура 2000. Значителна част от ловните територии на скалния орел в ОВМ остават извън Натура 2000, включително територии в близост до гнездата им. Тези най-засегнати видове са разгледани по-долу в по-големи подробности по отношение степента на засегнатост на функционалната цялост на техните местообитания.

Таблица 4 Площ на местообитанията на най-засегнатите видове в ЗЗ „Рила“, природен парк „Рилски манастир“ и останалите територии на ОВМ без природозащитен статут

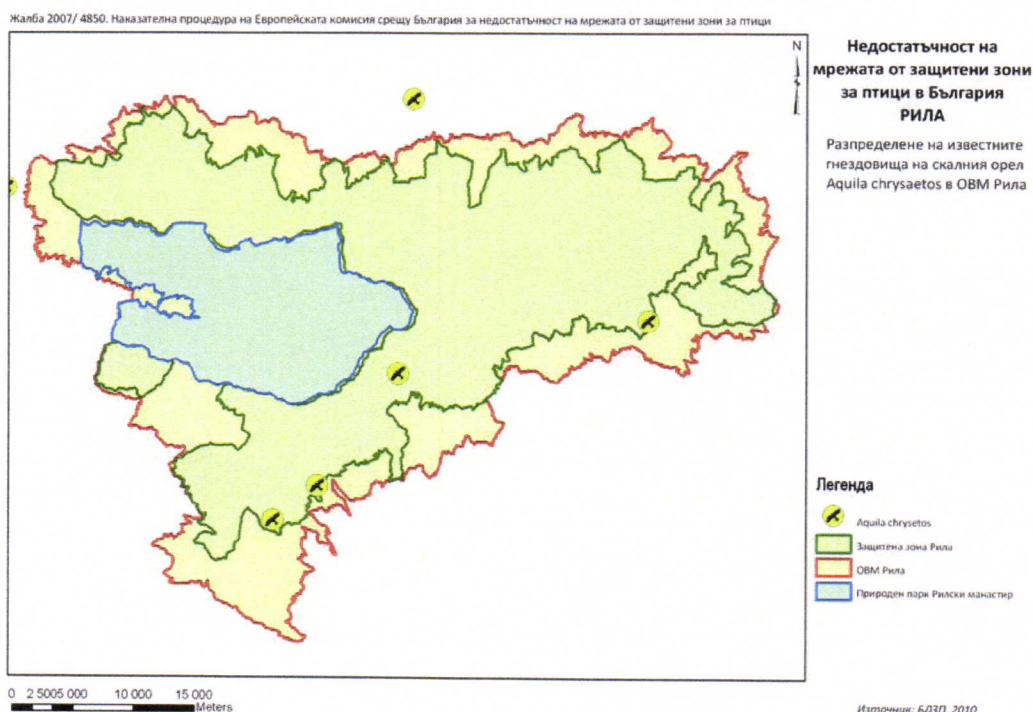
Вид	Площ на основното местообитание в ОВМ Рила / ha	Площ на основното местообитание в ЗЗ Рила / ha	Площ на основното местообитание в ПП Рилски манастир / ha	Площ на основното местообитание в изключената част от ОВМ Рила / ha	% на изключване на местообитанието от ЗЗ за птици
<i>Circaetus gallicus</i>	25190	9240	6539	9411	37
<i>Bonasa bonasia</i>	46683	17276	9511	19896	43
<i>Alectoris graeca</i>	72165	51327	14769	6069	8
<i>Crex crex</i>	2214	0	1515	698	32
<i>Glaucidium passerinum</i>	14201	7808	2295	4098	29
<i>Aegolius funereus</i>	22026	7600	6382	8043	37
<i>Caprimulgus europaeus</i>	39495	30527	5027	3941	10
<i>Dryocopus martius</i>	51889	19366	9511	23011	44
<i>Dendrocopos leucotos</i>	37565	13916	9511	14138	38
<i>Picoides tridactylus</i>	15068	7754	2422	4892	32

Скален орел *Aquila chrysaetos*

Видът е установен с 6 двойки в ОВМ „Рила“. С обявяването на природен парк „Рилски манастир“ извън Натура 2000 остава гнездовището на една двойка (в североизточната част на Рила планина). С точност досега са локализирани 4 гнезда на скалния орел в ОВМ „Рила“ (характерно за вида е че една двойка има повече от едно гнездо, които сменят периодично). Всички те са разположени в близост до или на границата на сегашната защитена зона „Рила“ (карта 2.1). Не е изключено някои от гнездата на въпросните двойки да са разположени и извън сегашната защитена зона. Част от ловните територии и територии в непосредствена близост до гнездата (където е необходимо да се осигури спокойствие) остават извън Натура 2000. Плътността на вида на територията на ОВМ е такава (една от най-високите в страната), че ако ловните територии извън Натура 2000 по някаква причина бъдат загубени, то тази загуба не може да се компенсира само в границите на Натура 2000.

Макар, че количествено 5 от шестте двойки скални орли да попадат в сегашната (Рила) и новата (Рилски манастир) защитени зони, на практика само една двойка е изцяло защитена чрез Натура 2000 и то само ако природния парк бъде обявен за защитена зона. Това показва, че за скалния орел във функционално отношение обявяването на природния парк „Рилски манастир“ за защитена зона не е достатъчно действие за осигуряване на адекватно покритие на популацията му.

Карта. 2.1



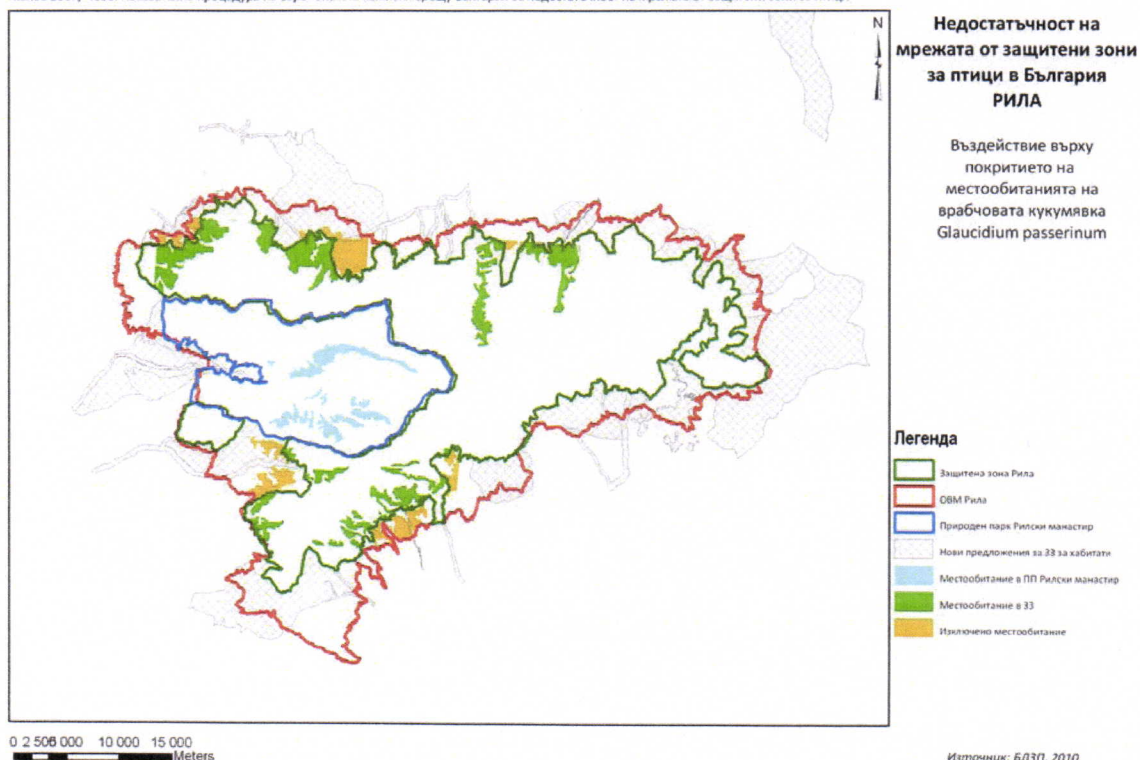
Врабчова кукумявка *Glaucidium passerinum*

Видът е установен с 40 двойки в ОВМ „Рила“, като местообитанията му са неравномерно разпространени в южната, западната и северната част на мястото. Обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона включва само една част (макар и компактна) от местообитанията на вида в ОВМ. Останалите местообитания са „разпокъсани“ от границата на сегашната защитена територия, като една част е вътре, а друга – извън Натура 2000 (карта 2.2). Това разделяне е станало чрез механичното приемане на административната граница на националния парк като граница на защитената зона. Най-големи по площ компактни местообитания на вида са изключени в Мальовишкия дял на Рила, в Югоизточна и Югозападна Рила. В тези райони извън Натура 2000 остават съответно 3, 3 и 2 двойки врабчова кукумявка или 8 от 9 двойки, оставащи извън Натура 2000. Изкуственото разделяне на местообитанията на вида и в следствие неприлагането на специални природозащитни мерки може да окаже неблагоприятно въздействие върху популацията на вида извън Натура 2000 в това ОВМ. Тъй като ОВМ Рила е от първостепенно значение за вида на национално ниво подобно неблагоприятно въздействие е несъвместимо с целта за осигуряване на адекватно опазване на вида. В пространствено и функционално отношение 33 „Рила“ и

ПП „Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на врабчовата кукумявка, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.2

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици

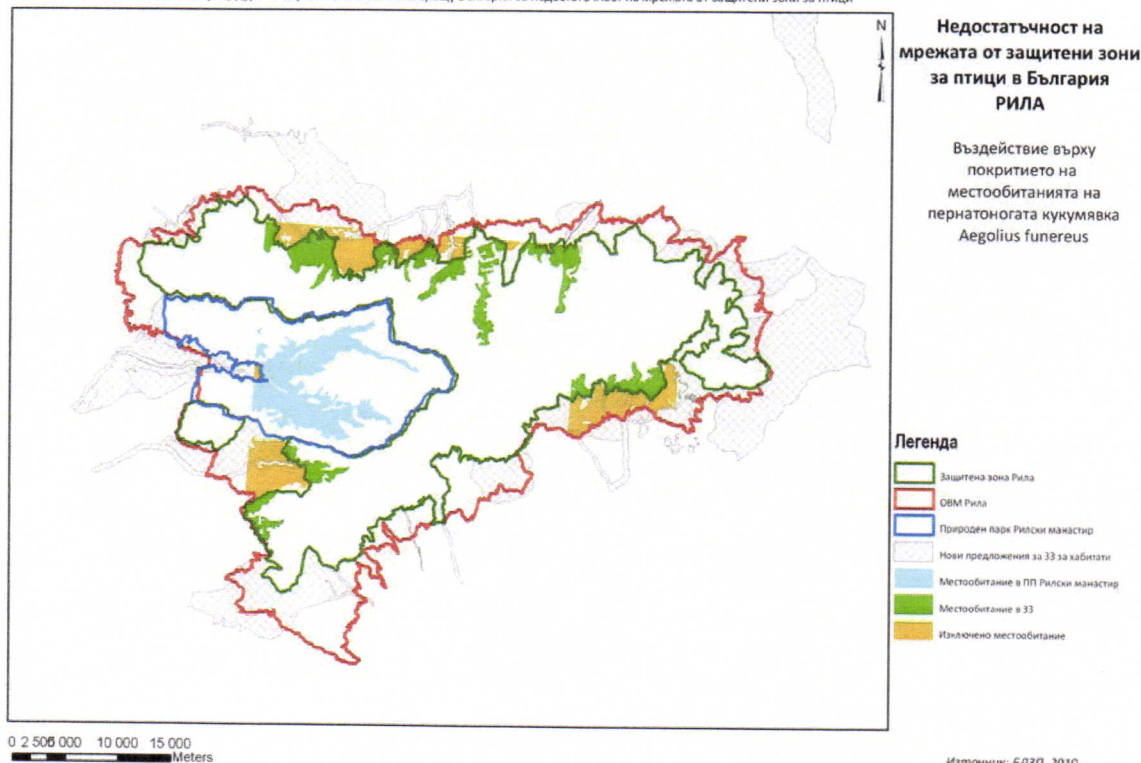


Пернатонога кукумявка *Aegolius funereus*

Видът е установен с 43 двойки в ОВМ „Рила“, като местообитанията му са неравномерно разпространени в западната, югоизточната и северната част на мястото. Обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона включва само една част (макар и компактна) от местообитанията на вида в ОВМ. Останалите местообитания са „разпокъсани“ от границата на сегашната защитена територия, като една част е вътре, а друга – извън Натура 2000 (карта 2.3). Това разделяне е станало чрез механичното приемане на административната граница на националния парк като граница на защитената зона. Най-големи по площ компактни местообитания на вида са изключени в Мальовишкия дял на Рила, в Белмекенския дял (Североизточна Рила) и Югозападна Рила. В тези райони извън Натура 2000 остават съответно 20, 20 и 10 двойки врабчова кукумявка всички двойки, оставащи извън Натура 2000. Изкуственото разделяне на местообитанията на вида и в следствие неприлагането на специални природозащитни мерки може да окаже неблагоприятно въздействие върху популацията му извън Натура 2000 в това ОВМ. Тъй като ОВМ Рила е едно от най-важните места за вида на национално ниво подобно неблагоприятно въздействие е несъвместимо с целта за осигуряване на адекватно опазване на пернатоногата кукумявка. В пространствено и функционално отношение ЗЗ „Рила“ и ПП „Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на пернатоногата кукумявка, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.3

Жалба 2007/ 4850, Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици

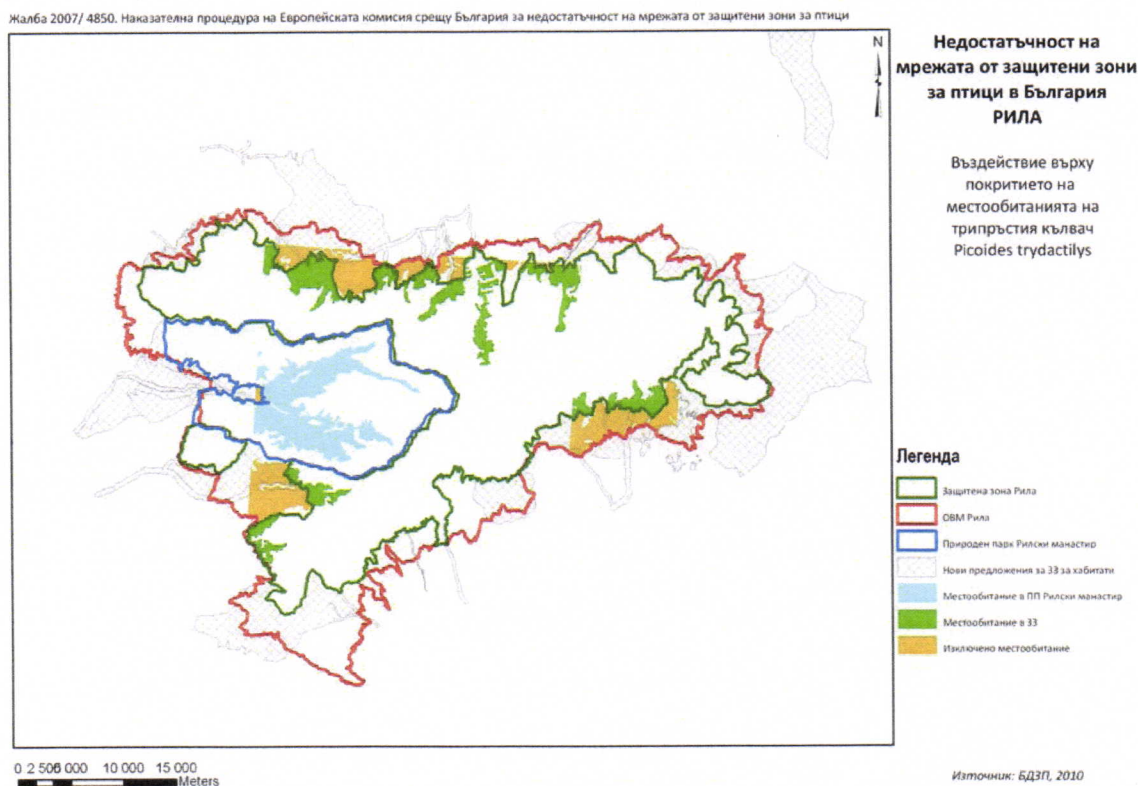


Трипръст кълвач *Picoides tridactylus*

Видът е установен с 43 двойки в ОВМ „Рила“, като местообитанията му са неравномерно разпространени в западната и северната част на мястото. Обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона включва само една част (макар и компактна) от местообитанията на вида в ОВМ. Останалите местообитания са „разпокъсани“ от границата на сегашната защитена територия, като една част е вътре, а друга – извън Натура 2000 (карта 2.4). Това разделяне е станало чрез механичното приемане на административната граница на националния парк като граница на защитената зона. Най-големи по площ компактни местообитания на вида са изключени в Мальовишкия дял на Рила, Северозападна Рила и Югозападна Рила. В Мальовишкия дял на ОВМ Рила, изключен от Натура 2000 са установени трите двойки трипръст кълвач, които не се обхващат с обявяването на природния парк за защитена зона. В останалите два района в подходящите местообитания не е установен със сигурност. Видът е характерен с привързаността си към обширни и нефрагментарни стари гори. В допълнение той е доста малочислен в страната и с твърде ограничено разпространение. Изкуственото разделяне на местообитанията му и в следствие неприлагането на специални природозащитни мерки може да окаже неблагоприятно въздействие върху популацията му извън Натура 2000 в това ОВМ. Тъй като ОВМ Рила е от първостепенно значение за вида на национално ниво подобно неблагоприятно въздействие е несъвместимо с целта за осигуряване на адекватно опазване на трипръстия кълвач. В пространствено и функционално отношение 33 „Рила“ и ПП

„Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на местообитанията на трипръстия кълвач, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.3

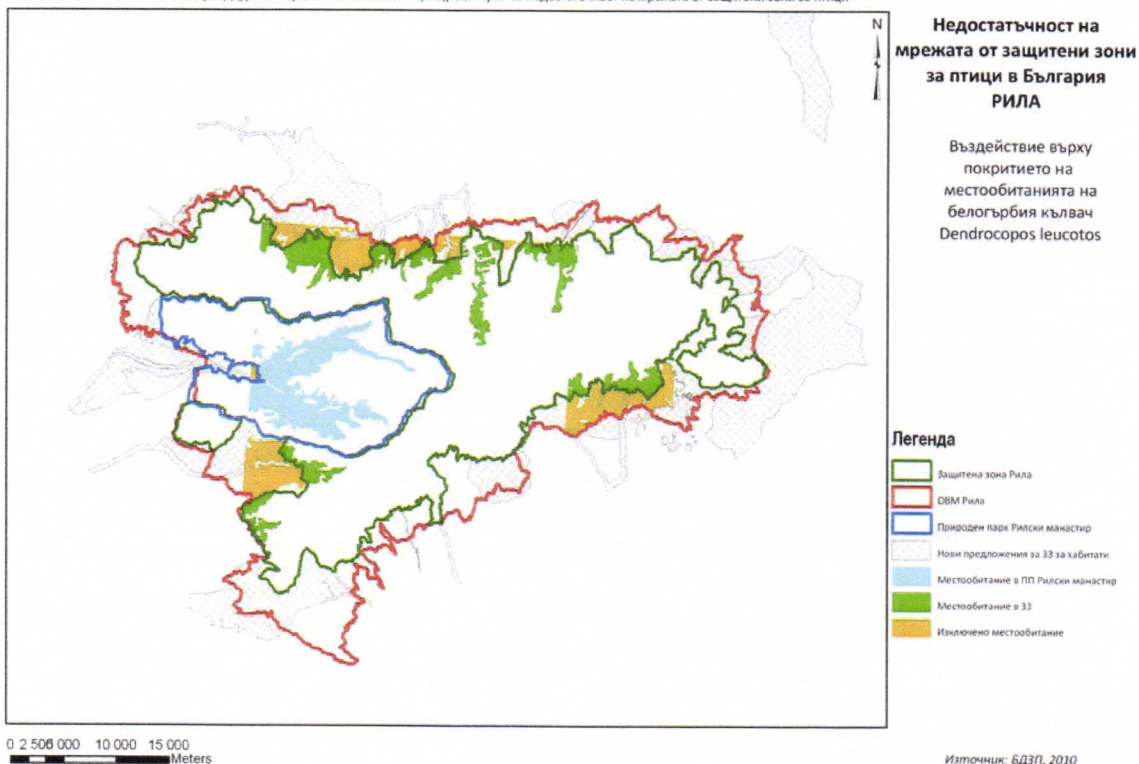


Белогърб кълвач *Dendrocopos leucotos*

Видът е установен със 70 двойки в ОВМ „Рила“, като местообитанията му са неравномерно разпространени в западната, южната и северната част на мястото (карта 2.4). Белогърбият кълвач се нуждае от обширни нефрагментирани горски масиви от стари гори. Обявяването на ПП „Рилски манастир“ осигурява обхващането на най-голямата компактна част от основното местообитание на вида в ОВМ. Останалите основни местообитания на белогърбия кълвач обаче остават в по-голямата си част извън Натура 2000, „разделени“ от границите на сегашната защитена зона „Рила“. Най-значителни по площ компактни местообитания са изключени в югоизточните части на ОВМ, в югозападните, както и в Мальовишкия дял. Така за значителна част от местообитанията остават извън Натура 2000 без възможност за прилагане на специални природозащитни мерки. Тъй като ОВМ Рила е едно от най-важните места за вида на национално ниво подобно неблагоприятно въздействие е несъвместимо с целта за осигуряване на адекватно опазване на пернатоногата кукумявка. В пространствено и функционално отношение 33 „Рила“ и ПП „Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на местообитанията на белогърбия кълвач, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.4

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици

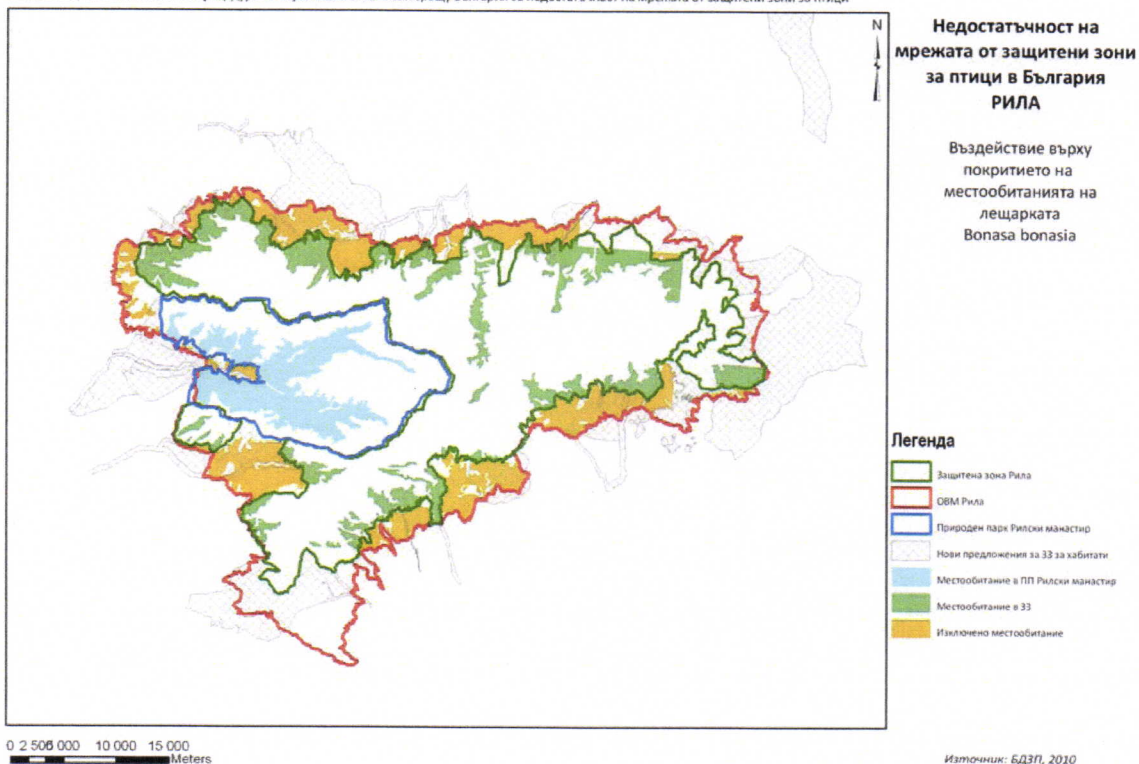


Лещарка *Bonasa bonasia*

Видът е представен с 525 двойки в ОВМ „Рила“, като 250 от тях остават извън сегашната защитена зона „Рила“. По-голямата част от основните местообитания на лещарката също са извън сегашната защитена зона, като се „разделят“ от границата ѝ (карта 2.5). С обявяването на природния парк за защитена зона по-голямата част от най-компактното местообитание на вида се включва в Натура 2000, както и 50% от изключената преди това популация. Останалата част от популацията на лещарката е приблизително равномерно разпръсната в оставащите извън Натура 2000 основни местообитания. Най-компактни и мащабни по площ изключени местообитания има в Мальовишкия дял на рила, в южната част на Белмекенския дял, Югоизточна и Югозападна Рила. В пространствено и функционално отношение 33 „Рила“ и НП „Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на местообитанията на лещарката, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.5

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици

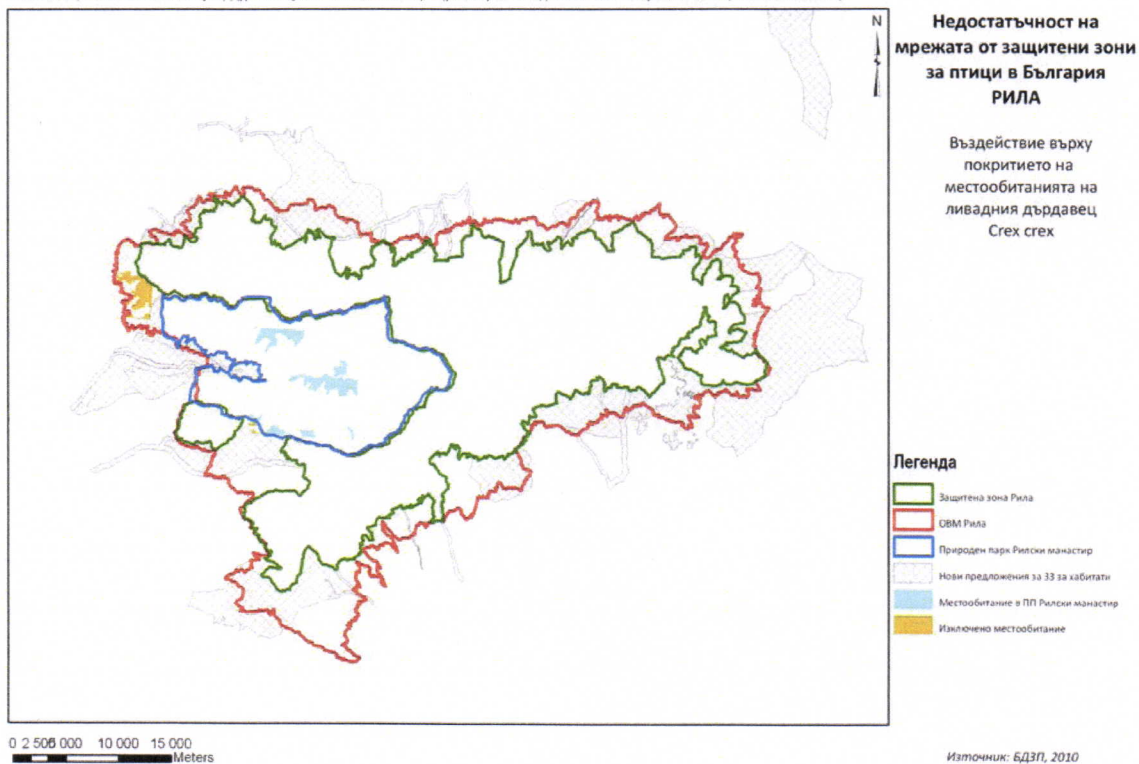


Ливаден дърдавец *Crex crex*

Видът е представен със 70 двойки в ОВМ „Рила“, като по-голямата част от тях са установени извън границите на сегашната защитена зона (карта 2.6). С обявяването на природния парк една част от популацията на вида в ОВМ, както и от подходящите за него местообитания се обхващат в Натура 2000. Останалата част от подходящите за ливадния дърдавец местообитания, включително и по-голямата част от популацията му в ОВМ са съсредоточени в Северозападна Рила и ще останат извън Натура 2000, дори след обявяване на природния парк за защитена зона. Като се има предвид, че ливадния дърдавец е световно застрашен вид с общо недостатъчно покритие на популацията му в мрежата на национално ниво, включването на цялата популация и всички местообитания от ОВМ Рила в Натура 2000 е крайно необходимо.

Карта. 2.6

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици

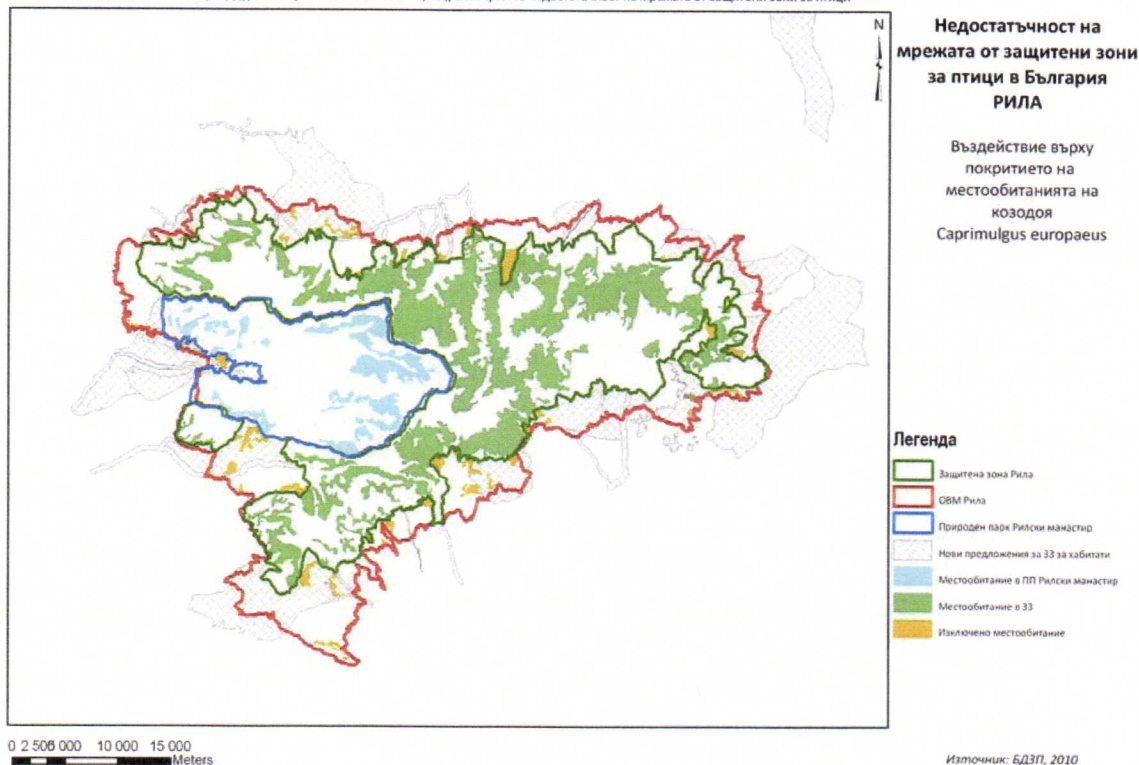


Козодой *Caprimulgus europaeus*

Видът е представен с 238 двойки в ОВМ „Рила“. Обитава най-общо граничните местообитания в широколистни гори, поради което трудно могат да бъдат визуализирани пространствено чрез наличните модели на местообитания (Корине Ландковер, КВС). Според хабитатния модел по-голямата част от местообитанията му са обхванати в защитената зона, но на практика голяма част от тях са също в териториите на ОВМ Рила, които нямат природозащитен статут. Популацията на вида, оставаща в тази изключена територия е относително равномерно разпределена. Като се има предвид че ОВМ Рила е едно от най-важните места за вида в страната, то В пространствено и функционално отношение 33 „Рила“ и ПП „Рилски манастир“ не осигуряват достатъчно по площ покритие на местообитанията на козодоя, както на ниво ОВМ „Рила“, така и на национално ниво.

Карта. 2.7

Жалба 2007/4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици



В. Прилагане на орнитологичните критерии

При прилагането на стандартните орнитологични критерии на БърдЛайф Интернешънъл към природен парк „Рилски манастир“ се отчита, че той **самостоятелно не покрива критериите за значимост** за грабливите птици (скален орел, сокол скитник, орел змияр), за ливадния дърдавец, трипръстия кълвач и средния пъстър кълвач (таблица 4). Тази нова защитена зона ще запази водещо значение на национално ниво единствено за врабчовата кукумявка. Както бе подчертано по-горе, природния парк е само част от единния функционален комплекс Рила, опазващ посочените по-горе видове.

Оставащата извън Натура 2000 територия на ОВМ „Рила“ **самостоятелно не отговаря на критериите** за международно значение за скалния орел, черния и белогърбия кълвач. Това показва че разпокъсването на територията на ОВМ Рила на по-малки по площ защитени зони снижава индивидуалната природозащитна стойност на всяка от тях, независимо, че те функционират като единен природен комплекс.

Таблица 4 Покритие на критериите за значимост на ниво Европейски съюз на ПП „Рилски манастир“ като самостоятелна защитена зона

Вид	Коригирана средна популация в ОВМ / двойки	Отговаря ли на критериите за ОВМ*	Брой двойки в природния парк	Отговаря ли на критериите за ОВМ*	Брой двойки в изключената от 33 територия на ОВМ	Отговаря ли на критериите за ОВМ*
<i>Circaetus gallicus</i>	5	да (п)	1	не	3	да
<i>Aquila chrysaetos</i>	6	да (3)	2	не	1	не
<i>Falco peregrinus</i>	8	да (6)	1	не	3	да
<i>Bonasa bonasia</i>	525	да (7)	125	да	125	да
<i>Tetrao urogallus</i>	300	да (2)	30	да	20	да
<i>Crex crex</i>	70	да (п)	10	не	41	да
<i>Glaucidium passerinum</i>	40	да (1)	8	да	9	да
<i>Aegolius funereus</i>	180	да (5)	50	да	55	да
<i>Caprimulgus europaeus</i>	238	да (9)	50	да	83	да
<i>Dryocopus martius</i>	120	да (3)	30	да	10	не
<i>Dendrocopos medius</i>	135	да (п)	55	не	50	не
<i>Dendrocopos leucotos</i>	70	да (4)	35	да	12	не
<i>Picoides tridactylus</i>	43	да (1)	5	не	7	да

* - В скоби е дадена степента на значимост на територията на национално ниво за съответния вид (1 – първа по значимост в страната, 2 – втора и т.н.; п – не е сред десетте най-значими места)

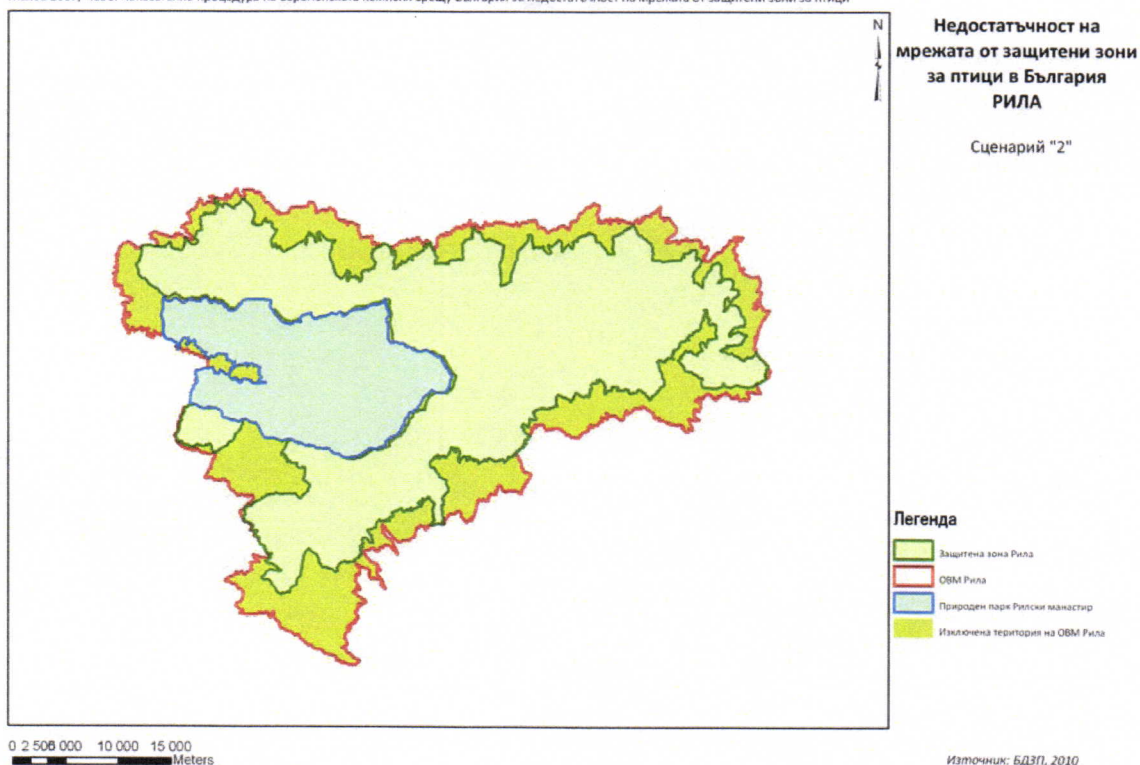
Г. Заключение относно приложимостта:

Обявяването на природен парк „Рилски манастир“ за защитена зона за птици е **необходимо** с цел постигане на адекватно покритие по площ на мрежата от защитени зони за птиците, **но не е достатъчно** по отношение на следните видове птици: врабчова кукумявка, трипръст кълвач, пернатонога кукумявка, белогръб кълвач, лещарка, скален орел, орел змияр, козодой и ливаден дърдавец, чиито популации и местообитания в пространствено и функционално отношение не са достатъчно добре обхванати, както на ниво ОВМ, така и на национално ниво. В допълнение обявяването на природния парк се явява недостатъчно действие по отношение адекватното покритие на популациите на сокола скитник, глухаря, черния щъркел и бухала. Без предприемане на допълнителни действия за обявяване на останалата част от ОВМ Рила за Натура 2000 няма да се изпълнят ангажиментите за адекватно покритие по площ.

При прилагането на стандартните критерии се установява че новата защитена зона не отговаря на критериите за всички видове, за които е обявено ОВМ „Рила“.

Сценарий 2: п33 „Рилски манастир“ + п33 „Рила-буфер“ (работно име), обхващаща изцяло останалата изключена територия на ОВМ (карта 3).

Жалба 2007/ 4850. Наказателна процедура на Европейската комисия срещу България за недостатъчност на мрежата от защитени зони за птици



Анализът на значението и на обявяване на природен парк „Рилски манастир“ като защитена зона е представено в сценарии 2 и е определено като недостатъчно и с необходимост да се включат в Натура 2000 още територии от ОВМ Рила. Този сценарий аргументира необходимостта от включване на цялата незащитена територия на ОВМ Рила в Натура 2000.

А. Анализ на покритието на популациите

В таблица 3 по-горе е представена обобщена оценка на обхвата на популациите на засегнатите видове в територията на ОВМ без защитен режим (извън националния и природния парк). Обявяването на тази територия като защитена зона, в допълнение на обявяване на защитената зона „Рилски манастир“ ще осигури 100% обхващане на популациите на засегнатите видове птици в ОВМ Рила. С това ще се изпълнят ангажиментите към Директивата за птиците по отношение на ОВМ Рила и достатъчното по площ обхващане на видовете. Все пак трябва да се подчертае, че макар и некомпактна тази територия има своето конкретно значение за всеки един от засегнатите видове, като техните популации не са равномерно разпределени в нея, но не са и концентрирани в една или две части от тази територия. Условно територията без природозащитен режим, работно наречена „Рила –буфер“, е разделена на 7 части, чрез които се уточнява пространствено разпределение на популациите на засегнатите видове - Мальовишки дял, Северна Рила, Белмекенски дял (Североизточна Рила), Югозападна Рила, Южна Рила, Югозападна Рила и Северозападна Рила (таблица 5;

карта 3.1). От таблицата се вижда че Малъовишкия и Белмекенския дял и Северозападна Рила поддържат най-голям брой от засегнатите видове. За ливадния дърдавец, единствената територия, където се среща извън защитените територии е Северозападна Рила. За врабчовата кукумявка най-важни са Малъовишкия дял, Югоизточна и Югозападна Рила, а за трипръстия кълвач – Малъовишкия дял. За да бъдат обхванати адекватно всички засегнати видове не е приложимо обявяването само на отделни части от територията, а е необходимо тя да бъде обявена в цялост.

Таблица 5. Пространствено разпределение на популациите на засегнатите видове в отделните части на изключената от защитената зона за птици територия на ОВМ Рила

Вид	Брой двойки в незащитената част на ОВМ	Брой двойки в Малъовишки дял	Брой двойки в Северна Рила, западно от Ибърско било	Брой двойки в Белмекен (Североизточна Рила)	Брой двойки в Югоизточна Рила	Брой двойки в Южна Рила	Брой двойки в Югозападна Рила	Брой двойки в Северо-западна Рила
<i>Circaetus gallicus</i>	3					1	1	1
<i>Aquila chrysaetos</i>	1			1				
<i>Falco peregrinus</i>	3	1	1	1				
<i>Bonasa bonasia</i>	125	25	20	20	20		20	20
<i>Tetrao urogallus</i>	20	10		10				
<i>Crex crex</i>	41							41
<i>Glaucidium passerinum</i>	9	3			3		2	1
<i>Aegolius funereus</i>	55	20		20			15	
<i>Caprimulgus europaeus</i>	83	15	11	15	11	11	10	10
<i>Dryocopus martius</i>	10	Почти равномерно разпределен в изключената територия						
<i>Dendrocopos medius</i>	50	Не е анализиран по райони						
<i>Dendrocopos leucotos</i>	12			3	3	2	2	2
<i>Picoides tridactylus</i>	3	3						

Б. Анализ на обхвата и функционалната цялост на местообитанията

При наслагване на основните местообитания на засегнатите видове върху обща хабитатна карта с цел обособяване на най-важните територии за силно засегнатите видове, се потвърди че на практика се обхваща почти цялата територия на ОВМ, оставаща извън Натура 2000 (карта 3.1). В това отношение осигуряването на функционалното единство на местообитанията на отделните видове (виж карти от 2.1 до 2.7) и на комплекса от видове като цяло може да стане само чрез обявяване на цялата незащитена територия на ОВМ за защитена зона.

В. Прилагане на орнитологичните критерии

При прилагане на орнитологичните критерии към законово незащитената територия на ОВМ Рила, наречена работно „Рила-буфер“, се оказва че тя самостоятелно отговаря на критериите за международна значимост за всички засегнати видове без скалния орел, черния, средния и белогърбия кълвач. Разпокъсването на ОВМ „Рила“ на по-малки защитени зони намалява индивидуалната природозащитна стойност на всяка една от тях, но доколкото те все още се запазват с големи площи (природния парк и незащитената територия като цяло), те все пак могат да посрещнат природозащитните

нужди на по-голяма част от видовете, особено като граничат помежду си и ако бъдат управлявани като единен функционален комплекс.

От друга страна обаче, анализа показва, че разпокъсването на буферната територия на по-малки територии (в случая условно разделени на функционален принцип 7 такива територии) води до загуба на индивидуалната природозащитна стойност на отделните места. Всяка една от тези територии покрива критериите само за малък брой (до 3) видове, като това не е достатъчно да бъдат класифицирани сред най-важните места на национално ниво. Участъкът наречен „Южна Рила“ не поддържа самостоятелно нито един вид в числености, отговарящи на критериите. Това потвърждава факта, че раздробяването на една функционално единна територия на множество малки територии може да изглежда оправдано от управленска гледна точка, но не може да постигне целите на опазване на целия комплекс от засегнати видове.

Таблица 6 Покритие на критериите за значимост на ниво Европейски съюз на отделните части на незащитената територия на ОВМ Рила, разгледани условно като 7 отделни района

Вид	Незащитена част на ОВМ - общо	Мальовишки дял	Северна Рила, западно от Ибърско било	Белмекен (Североизточна Рила)	Югоизточна Рила	Южна Рила	Югозападна Рила	Северозападна Рила
<i>Circetus gallicus</i>	да					не	не	не
<i>Aquila chrysaetos</i>	п			не				
<i>Falco peregrinus</i>	да	п	не	не				
<i>Bonasa bonasia</i>	да	да	да	да	да		да	да
<i>Tetrao urogallus</i>	да	да		да				
<i>Crex crex</i>	да							да
<i>Glaucidium passerinum</i>	да	не			п		не	не
<i>Aegolius funereus</i>	да	да		да			да	
<i>Caprimulgus europaeus</i>	да	да	не	не	не	не	не	не
<i>Dryocopus martius</i>	не							
<i>Dendrocopos medius</i>	не							
<i>Dendrocopos leucotos</i>	не			не	не	не	не	не
<i>Picoides tridactylus</i>	да	п						

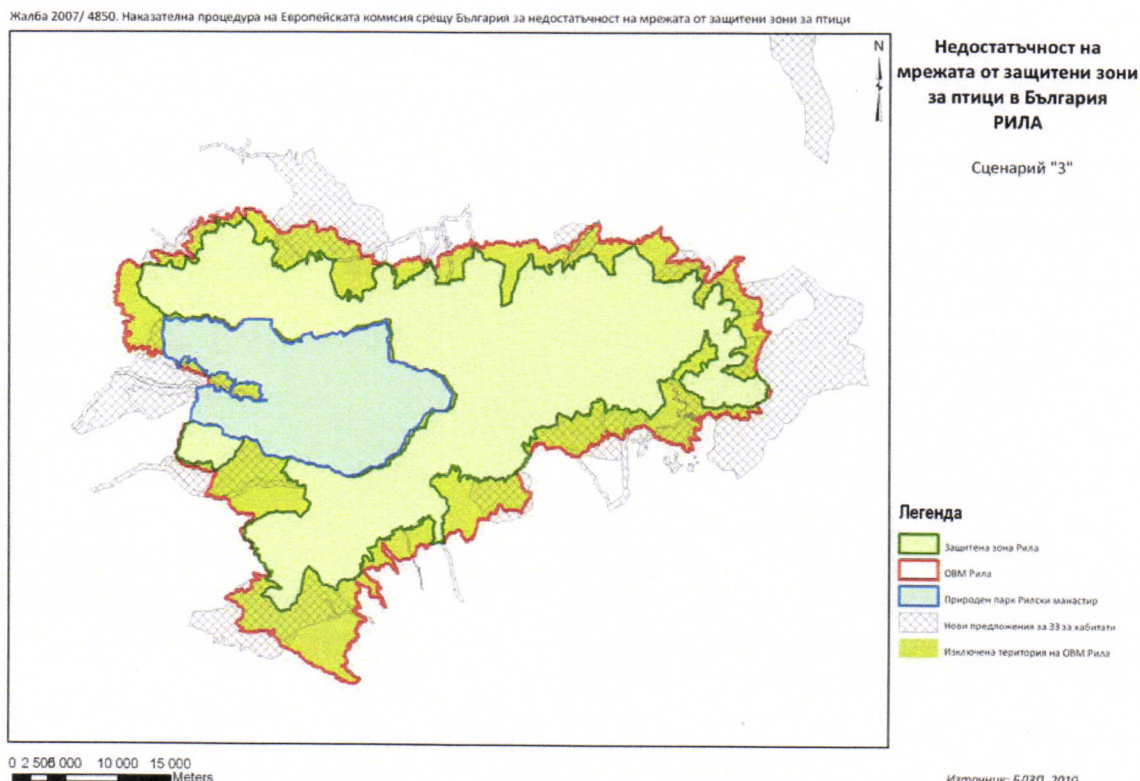
Г. Заключение относно приложимостта:

Обявяването на природния парк „Рилски манастир“ и незащитената територия на ОВМ Рила (т.нар. Рила буфер) осигурява 100% покритие на популациите и местообитанията в ОВМ Рила, като самостоятелно всяка една от защитените зони отговаря на критериите за международна значимост за повечето (но не за всички) засегнати видове. Раздробяването на „Рила-Буфер“ на по-малки по площ и повече защитени зони обхваща също популациите на видовете и местообитанията им, но се загубва индивидуалната природна стойност на тези територии, тъй като те самостоятелно не отговарят на критериите за международна значимост за повечето от засегнатите видове. По тази причина е приложимо и подходящо невключената в Натура 2000 до

сега територия на ОВМ Рила да бъде включена в мрежата посредством две нови защитени зони – „Рилски манастир” и „Рила- Буфер”, включваща цялата незащитена територия на ОВМ. С това ангажиментите за достатъчност на покритието за ОВМ Рила ще бъдат изпълнени.

Сценарий 3: пЗЗ „Рилски манастир” + 8 пЗЗ по хабитати, предложени за попълване на недостатъчност на мрежата по Директива 92/43/ЕИО (карта 4).

Карта 4



Анализът на значението и на обявяване на природен парк „Рилски манастир” като защитена зона е представено в сценарии 2 и е определено като недостатъчно и с необходимост да се включат в Натура 2000 още територии от ОВМ Рила. При този сценарий се разглежда възможността включването на нови територии за птици чрез обявяване на защитени зони за мечката, съгласно Директивата за хабитатите. За целите на анализа на този сценарий е направена съпоставка (таблица 7) между предложените 8 нови защитени зони по Директивата за хабитатите и условно разделените 7 участъка на територията „Рила – Буфер”, разгледана в предишния сценарий.

Таблица 7. съпоставка между предложените 8 нови защитени зони по Директивата за хабитатите и условно разделените 7 участъка на територията „Рила – Буфер“

Условен участък от „Рила-буфер“	Съответстващо предложение за защитена зона по Директивата за Хабитатите	Оценка на приложимостта
Мальовишки дял	Една защитена зона по Хабитати, която частично се припокрива с този участък (около 40%) и излиза значително извън територията на ОВМ Рила	От засегнатите видове обхваща частично местообитания на лещарката, трипръстия кълвач, черния кълвач (по-малко от 50% от местообитанията им в този участък), както и гранични части на местообитанията на белогърбия кълвач, двата вида кукумявки и глухара; орнитологичната стойност на територията на предложената защитена зона извън ОВМ към момента не е известна. Доколкото на заседание на НСБР бе предложено тази защитена зона да обхване-по голяма територия, вероятно тя ще покрие цялата територия на този участък от „Рила-буфер“.
Северна Рила	Една малка по размер защитена зона, обхващаща около 20% от участъка; около 50% от тази защитена зона	Обхваща малка част от местообитанията на лещарката, срещаща се в този участък; не включва гнездовището на сокола скитник, обитаващ този участък; орнитологичната стойност на територията на предложената защитена зона извън ОВМ към момента не е известна.
Белмекенски дял	Няколко защитени зони (или една в няколко части), които припокриват около 70% от този участък на „Рила-буфер“. По-голямата част от територията на тези хабитатни зони излиза извън границите на ОВМ.	Предложените защитени зони обхващат частично популациите на пернатоногата кукумявка, лещарката и белогърбия кълвач, срещащи се в този участък; обхващат и по-голямата част от ловните територии на скалните орли в този участък; орнитологичната стойност на територията на предложената защитена зона извън ОВМ към момента не е известна.
Югоизточна Рила	Една защитена зона, обхващаща около 30% от територията на този участък, като малка част от нея излиза извън територията на ОВМ.	Не се обхващат местообитанията на врабчовата кукумявка; частично се обхващат местообитанията на лещарката и белогърбия кълвач, срещащи се в този участък, както и частично ловната територия на една от три двойки скални орли, ловуващи в този участък.
Южна Рила	Една защитена зона, обхващаща около 50% от този участък. Част от защитената зона излиза извън територията на ОВМ	Защитената зона не обхваща местообитания на най-засегнатите видове, с изключение на ловната територия на двойката орел змияр; орнитологичната стойност на територията на предложената защитена зона извън ОВМ към момента не е известна.
Югозападна Рила	Една защитена зона обхващаща около 50% от този участък и частично излизаща извън границите на ОВМ.	Частично се обхващат местообитания на лещарката, белогърбия кълвач, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, както и малка част от местообитанията на трипръстия кълвач. Доколкото на заседание на НСБР бе предложено тази защитена зона да обхване-по голяма територия, вероятно тя ще покрие цялата територия на този участък от „Рила-буфер“.
Северозападна Рила	Две защитени зони, обхващащи около 25% от този участък на „Рила-буфер“. Едната защитена зона се простира далеч извън границите на ОВМ.	Не се обхващат местообитанията на ливадния дърдавец, за който този участък е най-важен в границите на ОВМ „Рила“, както и гнездящата двойка орел - змияр. Частично се обхващат местообитания на врабчовата кукумявка, белогърбия и трипръстия кълвач. орнитологичната стойност на територията на предложената защитена зона извън ОВМ към момента не е известна.

А. Анализ на покритието на популациите

Предложените защитени зони по Директивата за хабитатите частично се припокриват с незащитената територия от ОВМ „Рила“, като обхващат дори по-малки участъци, от условно обособените участъци, разгледани в предходния сценарии. Очаква се напълно да бъдат обхванати само Мальовишкия дял и Югозападна Рила. Това осигурява допълнително включване в мрежата на 1 двойка орел змияр, 1 двойка сокол скитник, 45 двойки лещарка, 10 двойки грухар, 5 двойки врабчова кукумявка, 35 двойки пернатонога кукумявка, 2 двойки белогърб кълвач, 3 двойки трипръст кълвач и 25 двойки козодой. В останалите участъци е трудно да се определи каква част от популациите се обхващат от предложените защитени зони, тъй като основните местообитания се обхващат само частично.

Като цяло извън Натура 2000 остават все още значителни части от популацията на ливадния дърдавец, лещарката, пернатоногата кукумявка, белогърбия кълвач и козодоя.

Б. Анализ на обхвата и функционалната цялост на местообитанията

Предложените защитени зони за хабитати, обхващат само отделни части от незащитената територия на ОВМ, на различни места, като относително компактни територии се оформят в Белмекенския дял (с малки територии с важни местообитания, оставащи извън Натура 2000), Мальовишкия дял (в случай че целият участък бъде обявен за защитена зона) и Югозападна Рила (в случай че целият участък бъде обявен за защитена зона). В резултат извън Натура 2000 остават местообитанията на ливадния дърдавец, а ловните територии на грабливите птици и местообитанията на белогърбия кълвач, лещарката, козодоя се разпокъсват допълнително.

В. Прилагане на орнитологичните критерии

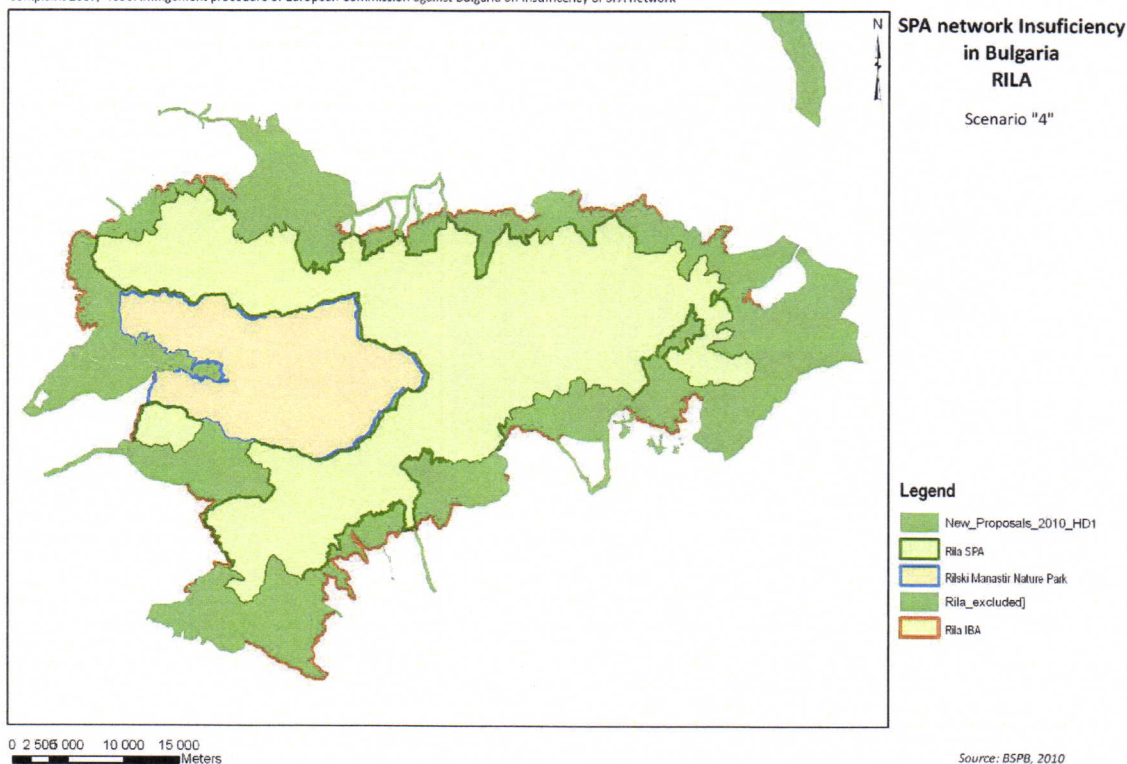
Мальовишкия дял на „Рила-буфер“ отговаря на орнитологичните критерии за международна значимост по отношение на пернатоногата кукумявка, лещарката и глухаря. Югозападна Рила отговаря на орнитологичните критерии по отношение на лещарката и пернатоногата кукумявка. Останалите територии не отговарят на орнитологичните критерии за международна значимост за нито един от засегнатите видове.

Г. Заключение относно приложимостта:

Прилагането на този сценарий осигурява адекватно покритие на популацията на трипръстия кълвач в ОВМ Рила, както и относително добро покритие на популацията на врабчовата кукумявка. Като цяло извън Натура 2000 остават все още значителни части от популацията на ливадния дърдавец, лещарката, пернатоногата кукумявка, белогърбия кълвач и козодоя, както и значителни части от ловните територии на грабливите птици. Във функционално отношение (опазване на местообитанията) този сценарий не предлага добро решение за адекватно покритие на местообитанията на повечето видове засегнати птици, тъй като ги обхваща частично и не избягва тенденцията за фрагментиране на тези местообитания в следствие на различно управление в тях (със и без специални мерки за защита). Само две от предложените територии (ако бъдат разширени) ще отговарят индивидуално на критериите за международна значимост, но само за 2-3 вида – лещарката, глухаря и пернатоногата кукумявка. Така предложените територии, целящи опазване на местообитания на видове по Директивата за местообитанията не могат да изпълняват аналогична цел по отношение на птици без те да бъдат съобразени с екологичните изисквания на съответните видове.

Сценарий 4: пЗЗ „Рилски манастир“ + пЗЗ „Рила-нова“ (работно име), обхващаща съвместена територия между 8 пЗЗ по хабитати и пЗЗ „Рила-буфер“ (карта 5)

Complaint 2007/4850. Infingement procedure of European Commission against Bulgaria on Insufficiency of SPA network



На националния съвет по биологично разнообразие, проведен на 22 октомври 2010 г. представителите на НПО излязоха с предложение за граница територия, съвместена между Директивата за птиците и Директивата за местообитанията - пЗЗ „Рила-нова“. Тази граница е почти аналогична на пЗЗ „Рила-буфер“, но за разлика от нея включва местата по директивата за хабитатите, без зоната предложена за костенурки. От друга страна, най-южната част на участъка „Южна Рила“ на „Рила-буфер“, разгледан в сценарий 2 по-горе) е изключена от новата съвместена територия – „Рила-нова“. Аргументът за изключване на тази територия е свързан с относително най-ниската и значимост за силно засегнатите видове, като там се среща малка част от техните местообитания. По-значимо е въздействието върху една двойка орел змияр, чиято ловна територия частично попада в този изключен участък.

На работна среща на 26 октомври 2006 г., проведена в ЦЛОЕ на БАН с цел съвместяване на предложението на БАН за нови защитени зони за мечката (разгледани в сценарий 3 по-горе) и предложението на НПО, представено на карта 5, по-горе. В резултат на работната среща бе прието от експертите да се формира нова защитена зона за мечката, която да обхваща осемте предложен територии на БАН, както и почти цялата остнала извън защитена зона Рила територия на ОВМ (приложение 1 – протокол от срещата). При съгласуването на границата водещ научен аргумент бе модела за местообитанията на мечката, като за всеки отделен район се съпоставяше информацията за птиците в някои от случаите, там където висококачествените

местообитания на мечката излизаха извън границите на ОВМ Рила, границите на новата територия се съвместяваха с границите на ОВМ. В районите където качеството на местообитанията за мечката бе ниско (около района на Паничище) бе решено да не се следват границите на ОВМ, а да се изключат малки територии от него. В работната група бе решено също определената нова проекто-защитена зона да бъде разделена на 4 части – всяка, попадаща в юрисдикцията на 1 РИОСВ с цел улеснено административно управление. Така в резултат от срещата бе постигнат консенсус сред научните експерти относно граница на територията около националния парк Рила и Природния парк Рилски манастир, която в много добра степен постига изискванията за опазване на мечката и на видовете птици, обект на опазване в единния природен комплекс на ОВМ „Рила“. Поради факта, че към 4 ноември 2010 г. цифровия модел на съгласуваната граница не бе предоставен на БДЗП от г-н Бисерков, в настоящия доклад не може да се илюстрира с карта, на в приложение 1 е представен протокола от работната среща.

При анализа на покритието на популациите в ОВМ Рила се отчита, че този сценарий осигурява 100% покритие на популациите на засегнатите видове. По отношение на функционалното единство и местообитанията на видовете, извън Натура 2000 остава част от ловната територия на една двойка орел змияр, както и малки части от местообитания на лещарката и белогърбия кълвач.

Към момента БДЗП не може да се ангажира да направи оценка на орнитологичната стойност на присъединените части, за което е необходимо допълнително технологично време. При първоначална оценка на териториите бе установено следното:

- В източната част на Рила (югоизточно от яз. Белмекен) се обхващат токовища на глухаря; гнездови местообитания на осояда, белогърбия кълвач;
- В Мальовишкия и Белмекенския дял се обхващат местообитания на черния кълвач и средния пъстър кълвач;
- В новата източна част на територия (съвпадаща с коридора за мечката) попадат подходящи за ливадния дърдавец местообитания, като е вероятно видът да гнезди там, според Атласа на гнездящите птици в България.

Останалите нови територии, извън ОВМ нямат конкретна природозащитна стойност за видовете птици разгледани в този доклад

Приложение 1. Протокол от работната среща на 26.10.2010 г. (протоколът е копиран така, както е изпратен на участниците в срещата)

Среща за Нова Зона Рила 26.10.2010

Обсъждаме прецизиране на Зоните за Рила на база едри хищници.

Отпадане на малки части около населените места и буфер за населените места.

Мала Църква:

Тома да се добавят местообитанията на лалугера.

На БДЗП предложението да покрива района на Мальовишкия дял – 3 петна. Южно от Говедарци, Маджаре и Южен Черни искър.

Ирина: Района на Паничище - за Птиците, но има буфер за мечката – бяло петно. Няма пълно припокриване.

Югоизточно от Паничище да се очертае по модела за мечката – по границата на буфера за Паничище зоната.

Андрей:

Тома : в северозападно направление следваме предложението на птиците (от Паничище до Бистрица).

Западна зона: Смочево, Падала, Пастра, Стоб. Да влезе триъгълника южно от Пастра по общинската граница (по Билото на север от Бистрица) .

Източно от Бадино и Крайни дол по границата на ОВМто да се включи.

Северо Източно от Горно Осеново - да се включи в зоната.

Предела остава както е.

Предела към Якоруда – границата да върви по ОВМто. Северно от Юруково границата стриктно по ОВМто като се изрязват парчета от предложените по мечката.

Северно от Черна Места до яденица минава по ОВМто, с изключение на зоните по лалугера които остават.

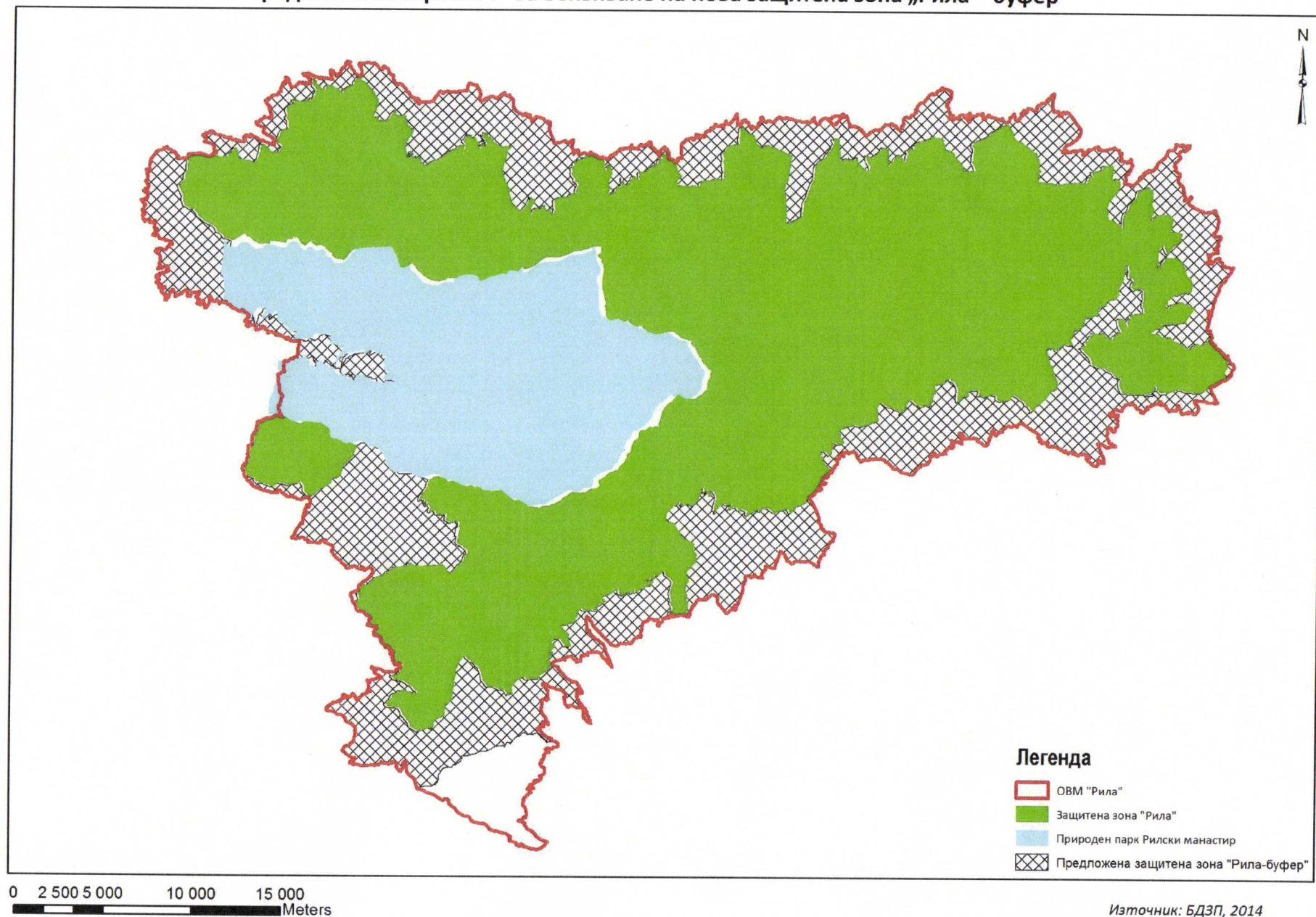
Връзката Рила – Родопите остава и се разминава с Птиците.

Габровица – от Пътя Сестримо Габровица . Коридор Габровица Сестримо, като се изолират населените места.

Костенец до Радуил с добавяне.

Между Леви и Бели Искър да се запълни пространството.

Предложение вариант I - за обявяване на нова защитена зона „Рила – буфер”



Приложение 4

Предложение вариант II – за разширяване на съществуващата защитена зона за птици „Рила“ BG0000495

